

METROPOLIA CATÓLICA UCRANIANA SÃO JOÃO BATISTA

Boletim Informativo
Nº 90 • Abril-Julho • 2022
CURITIBA ♦ PARANÁ ♦ BRASIL

EDITORIAL

O mundo começava a respirar normalmente depois de dois anos de sufoco causado pela pandemia do Covid-19. Mas a partir do dia 24 de fevereiro, a respiração mundial ficou complicadíssima com a tentativa de invasão total da Ucrânia pela Rússia; tentativa frustrada, que se prolonga há mais de seis meses, como uma guerra genocida sem precedentes na história contemporânea, tendo à frente uma liderança muito mais facínora do que Hitler ou Stalin na pessoa do presidente Putin. Os questionamentos e dúvidas de todo tipo se multiplicaram, sem perspectivas razoáveis. Uma situação inconcebível em pleno século XXI. Todo mundo sofre perplexo.

Com as incertezas relacionadas à nossa Igreja Católica Ucrâniana, em cujo planejamento constava a vinda do Arcebispo Maior Sviatoslav Shevchuk ao Brasil para a celebração dos 130 anos da imigração ucraniana e do centenário da vinda do Metropolita Andrei Sheptytsky, com o envolvimento da Metropolia no esforço de colaborar com as ajudas humanitárias à Ucrânia e aos refugiados, com vários problemas de saúde e até mesmo de problemas disciplinares, a retomada plena das atividades pastorais metropolitanas atrasou significativamente. Com tudo isso, a edição dos nossos boletins também ficou afetada.

Mas de agora em diante, aos poucos, tudo entrará no seu ritmo normal, com a graça de Deus e colaboração de todos!

Dom Volodemer Koubetch

ÍNDICE

◆ Editorial – <i>Dom Volodemer Koubetch</i>	01
◆ Comunicado do Sínodo dos Bispos (em ucraniano) – <i>Secretariado</i> ...	02
◆ Carta pós-sinodal (em ucraniano) – <i>Dom Sviatoslav Shevchuk</i>	06
◆ Resoluções sinodais (em ucraniano) – <i>Dom Sviatoslav Shevchuk e Andrij Khimyak</i>	11
◆ Jubileu de Ouro da Comunidade de Abranches – <i>Solange Jaras</i>	14
◆ Falece Ana Firman – <i>Família Firman</i>	17
◆ Processo de canonização da Irmã Anatólia segue para Roma – <i>Ir. Juliane Martinhuk e Ir. Josafata Pachechenik</i>	19
◆ Homilia por ocasião do encerramento do processo canônico metropolitano – <i>Dom Volodemer Koubetch</i>	21
◆ Encontro sinodal intercongregacional – <i>Ir. Juliane Martinhuk, SMI</i>	22
◆ Encontro regional da juventude em Antônio Olinto – <i>Lucimara Nogas Krefer</i>	24
◆ Encontro dos Padres Coordenadores da Ação Evangelizadora – <i>Karina de Carvalho</i>	27
◆ Retiro do Apostolado em Marcelino – <i>Catequista Dorotea Naconesche</i>	31
◆ Culto ecumênico na semana de oração pela unidade – <i>Pe. Michael Barbusa</i>	33
◆ Homilia durante o culto ecumênico – <i>Dom Volodemer Koubetch</i>	35
◆ Retiro do Apostolado em Ponta Grossa – <i>Neli Terezinha Sobanski Costin</i>	37
◆ Festa do Agricultor na Colônia Marcelino – <i>Dom Volodemer Koubetch</i>	39

КОМУНІКАТ Синоду Єпископів Української Греко-Католицької Церкви Перемишль, 7–15 липня 2022 року Божого

7–15 липня 2022 року Божого в м. Перемишлі (Польща) проходив Синод Єпископів Української Греко-Католицької Церкви, у якому брало участь 40 єпископів з України, країн Центральної, Північної та Західної Європи, Північної та Південної Америки і Австралії. Проведення Синоду в м. Перемишлі було зумовлене триванням російського воєнного вторгнення в Україну.

Початок синодальних діянь

Синод Єпископів розпочав свої діяння ввечері 6 липня Молебнем до Святого Духа та присягою членів Синоду і технічного персоналу в каплиці римо-католицької Вищої духовної семінарії в Перемишлі. Присягу від імені всіх синодальних отців прочитав найстарший за єпископською хіротонією з-посеред усіх присутніх архієпископ-емерит Іван Мартиняк.

7 липня 2022 року в архикатедральному соборі Святого Івана Хрестителя була відслужена Божественна Літургія, яку у співслужінні з владиками Синоду очолив Отець і Глава УГКЦ Блаженніший Святослав. Серед гостей на початку Синоду були присутні та взяли участь в Божественній Літургії архієпископ Сальваторе Пенаккіо, Апостольський нунцій у Польщі, владика Юзеф Міхалік, архієпископ-емерит Перемишльської архидієцезії Римо-Католицької Церкви в Польщі, і владика Кшиштоф Худзь, єпископ-помічник Перемишльської архидієцезії.

Під час цієї Божественної Літургії Апостольський нунцій у Польщі передав вітання усім присутнім у катедральному храмі та зачитав листа Святішого Отця Франциска до учасників Синоду Єпископів УГКЦ, у якому Вселенський Архирей запевнив владик та весь український народ у єднанні з їхніми стражданнями і в молитві та своїх зусиллях задля відновлення миру в Україні. Водночас Папа закликав архієреїв УГКЦ і надалі плекати живу близькість із довіреним їхній опіці Божим людом, щоб Церква «була місцем, де люди зачерпують надію, знаходять завжди відчинені двері, отримують розраду й заохочення». Він віддав синодальних отців опіці блаженних новомучеників УГКЦ, пам'ять яких Церква вшановувала 27 червня. «Саме в цю хвилину краще розуміємо, у яких обставинах жили і зазнали смерті ці мученики, що стали жертвами комуністичного радянського режиму. Сьогодні вони захищають із неба свій народ, який страждає. Їхній опіці ввіряю всіх членів Синоду».

Отець і Глава УГКЦ Блаженніший Святослав у своїй проповіді з нагоди початку Синоду Єпископів УГКЦ наголосив на важливості цього Синоду як знаку єдності та солідарності усього українського народу: «Цей Синод показує, наскільки важливою для нашого народу, для мільйонів жертв війни, для нашої державності є Українська Греко-Католицька Церква, її глобальна єдність і солідарність, місія і діяльність у цих жахливих сучасних обставинах... Бо саме наша Церква стає потужним голосом до світової громадськості, яка колись добре не чула і не знала, хто такі українці, за що вони борються, живуть і вмирають. Можливо, якраз наша Церква має сказати, що в сучасних жорстоких обставинах військового лихоліття Боже милосердя, як вияв християнської солідарності з тими, що є жертвами цієї війни, врятує насамперед добрих людей у всьому світі, потім жертв війни, а відтак людство від нової глобальної заглади». Предстоятель побажав, щоб цьоголітній Синод Єпископів «став простором дії Божої благодаті, яка оновить у нашому народі та нашій Церкві дар П'ятдесятниці».

Гарним і милозвучним камертоном на початок синодальних засідань пролунав благодійний концерт славного чоловічого хору «Журавлі», який відбувся в соборі Святого Івана Хрестителя в суботу, 9 липня, за присутності членів Синоду Єпископів УГКЦ та численно зібраної громади вірних і людей доброї волі.

Робочі засідання Синоду

На початку робочих засідань цього-річного Синоду Отець і Глава УГКЦ виступив із програмною доповіддю, у якій представив актуальний стан УГКЦ в контексті повномасштабної агресії росії проти України. Предстоятель ознайомив присутніх із новими душпастирськими та гуманітарними викликами, які постали перед Церквою та українським суспільством. Відтак відбулася дискусія, у якій члени Синоду поділилися думками щодо подальшого духовного супроводу вірних і всього українського народу під час війни та щодо ролі УГКЦ у прийдешній відбудові України і в подоланні довготривалих наслідків російської агресії проти українського народу.

Другий день синодальних праць був присвячений розглядові головної теми цього-річного Синоду – «Синодальність і соборність: досвід УГКЦ». Головним доповідачем із цієї теми був владика Діонісій Ляхович, апостольський екзарх для українців Італії, який у своїй доповіді «Синодальний шлях: роздуми з низів та з гори» висвітлює богословські та антропологічні принципи синодальності, наголосивши на бутті Церкви «на зразок Пресвятої Тройці» та підтримавши «синодальний стиль життя», який Святіший Отець Франциск пропонує всій Вселенській Церкві: «йти разом, діяти разом», «щоб звички, поведінка, мова й усі церковні структури стали відповідним каналом для євангелізації сучасного світу, а не для власного самозбереження» («Радість Євангелія, 27).

Свідоповідачі з головної теми доповнили сказане владикою Діонісієм, представивши різні аспекти синодальності та соборності з перспективи УГКЦ, а саме: отець доктор Віталій Токар – «Синодальність УГКЦ: виклики» (канонічні аспекти); отець доктор Ігор Бойко – «Синодальний процес у Вселенській Церкві: від резолюцій та постанов деканальних соборчиків до низки сесій Всецерковного форуму УГКЦ»; отець доктор Олег Касків «Соборність як основна риса патріархальності». Окрім цього, отці Синоду заслухали доповідь експерта з України пана Євгена Глібовицького щодо демографічних аспектів гуманітарної кризи в Україні, спричиненої російською агресією.

Підсумками дискусій і роздумів на головну тему стали синодальні рішення, у яких наголошувалося на солідарності та спільних діях у протистоянні російській агресії та в подоланні наслідків війни. Зокрема, владика прийняли оновлену версію Стратегії соціального служіння УГКЦ, яку представив голова Відділу соціального служіння владика Василь Тучапець.

Важливою частиною цього-річного Синоду стали розгляд і затвердження оновленого тексту українського перекладу Божественної Літургії святого Івана Золотоустого. Над текстом впродовж кількох останніх років працювала окрема робоча група під проводом владика Гліба Лончини, якій синодальні отці щиро подякували за здійснену успішну роботу та поблагословили її на довершення роботи у світлі висловлених у ході дискусії зауважень та доповнень. Окрім цього владика обговорили принципи та конкретні питання, пов'язані з опрацюванням нового Місяцеслова УГКЦ.

Робоча група з опрацювання Кодексу канонів УГКЦ, яку очолює митрополит Євген Попович, за участю п'яти її членів представила напрацювання, що стануть частиною партикулярного права нашої помісної Церкви. А генеральний керівник управління справедливості УГКЦ митрополит Ігор Возняк представив на розгляд синодальних отців Звіт про діяльність трибуналів у нашій Церкві.

Звіти та душпастирське планування на дальшу перспективу

Цього-річний Синод Єпископів заслухав звіти центральних виконавчих структур різного рівня. Зокрема звіт про фінансовий стан Патріаршої курії та діяльність різних фондів, заснованих Синодом, представив патріарший економ УГКЦ отець Любомир Яворський.

Звіт про діяльність Душпастирської ради Патріаршої курії представив її голова владика Кеннет Новаківський. Члени Синоду також ознайомилися з підсумками звітів комісій та відділів патріаршого рівня за минулий рік.

Окрему увагу отці Синоду присвятили розглядові звіту про діяльність місії «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ», який представив о. Полікарп Марцелюк, ЧСВВ, голова центру. Отець Андріян Книш, постулятор справи беатифікації праведного митрополита Андрея, поінформував єпископів про актуальний стан цього беатифікаційного процесу та відповів на запитання владик. Синодальні отці закликають духовенство і вірних не забувати молитов за прославу ісповідників віри і праведників нашої Церкви та народу, бо їхнє свідчення є життєдайним ґрунтом для теперішніх і прийдешніх поколінь християн України та всього світу.

Окрім аналізу здійснених дотепер душпастирських ініціатив та проєктів, Синод Єпископів обговорив та затвердив основні елементи «Душпастирського плану УГКЦ на період до 2030 року». Цей план, який відображає тематику торішнього синодального послання «Надія, до якої нас кличе Господь», представили владика Кеннет Новаківський та отець доктор Андрій Онуферко. Особливістю прийдешнього душпастирського плану є те, що, окрім загальноцерковного, митрополичого чи регіонального, єпархіального та парафіяльного рівнів, у ньому передбачено також сімейний та особистий рівень, на якому вірні УГКЦ мають реалізувати своє християнське покликання. Синодальні отці висловили переконання, що питання духовного супроводу родини та поодиноких осіб набуває особливої ваги в умовах російської агресії, яка завдає людям глибоких ран, які [рани] потребуватимуть зцілення Божою благодаттю і тривалими професійними зусиллями всієї церковної спільноти.

Кадрові рішення Синоду Єпископів

Синод Єпископів прийняв цілу низку важливих кадрових рішень. Зокрема, був обраний новий склад Постійного Синоду, до якого на найближчі п'ять років увійшли: митрополит Борис Гудзак, владика Володимир Ющак, владика Богдан Дзюрах та владика Йосафат Мошчич. Синодальні отці також обрали делегатів на Папський Синод 2023 року та їхніх заступників.

Оскільки Синод Єпископів не міг збиратися наживо від 2019 року, у зв'язку з обмеженнями, пов'язаними з пандемією коронавірусу, назріла необхідність обрати або поновити мандати керівників виконавчих органів Патріаршої курії. Отож було обрано голів патріарших комісій і відділів, а також визначено персональний склад передбачених церковним законодавством структур всередині Синоду Єпископів УГКЦ: генерального керівника управління справедливості та його помічників, Синодальний трибунал, а також спеціальне зібрання єпископів для розгляду рекурсивів щодо адміністративних рішень Глави Церкви.

Особливу увагу синодальні отці присвятили дискусії та виборам кандидатів на єпископське служіння в УГКЦ в Україні та за кордоном.

Відвідини парафій, зустрічі з вірними та біженцями і вітання ювілярів

Підтримуючи давню синодальну традицію, відлуння якої прозвучало і в листі Святішого Отця Франциска до членів Синоду, щодо плекання близькості до своєї пастви, синодальні отці відвідали в неділю, 10 липня, численні парафіяльні осідки в різних куточках Польщі. Єпископи молилися з вірними, зустрічалися з біженцями, спілкувалися із представниками ЗМІ, з українськими військовослужбовцями та з представниками Римо-Католицької Церкви в Польщі. Зокрема, відвідали Український дім у Перемишлі, де останніми місяцями знайшли притулок десятки українських сімей, які покинули Батьківщину, рятуючись від небезпек війни. Блаженніший Святослав завітав до Єкуменічного дому соціальної допомоги в Пралківцях біля Перемишля, який провадять сестри служебниці з провінції Матері Божої Неустанної Помочі, і відправив там Божественну Літургію.

Такі відвідини стали гарною нагодою не тільки підтримати місцеві греко-католицькі громади та принести розраду і молитовну поміч біженцями, а й висловити вдячність від імені нашої Церкви та

українського народу польським братам і сестрам, які, відгукуючись на трагедію військової російської агресії проти України, відкрили для наших країн не тільки державні кордони, а й власні домівки та серця. Щире українське «дякую!» нашим польським сусідам і братам та сестрам лунало тими днями часто і за різних нагод.

Підтримуючи довголітню традицію братнього спілкування, Отець і Глава УГКЦ привітав від імені всіх синодальних отців цього річчя ювілярів – єпископів і священників, які відзначають ювілеї своїх уродин, ієрейських свячень

чи єпископської хіротонії. Дванадцятого липня, у день пам'яті святих верховних апостолів Петра і Павла, владики на запрошення сестер служебниць відвідали їхню місцеву спільноту, що на вул. Висоцького в Перемишлі. При цій нагоді Блаженніший Святослав від імені Синоду і всієї УГКЦ привітав сестер служебниць із 130-ю річницею згромадження та 75-річчям провінції Матері Божої Неустанної Помочі.

Гості цього річчя Синоду

Окрім достойних представників Апостольської столиці та місцевої Римо-Католицької Церкви, упродовж робочих днів засідання Синоду відвідали та мали нагоду виступити перед синодальними отцями та спілкуватися з ними численні гості, а саме: делегація Австрійської єпископської конференції на чолі з архієпископом Францом кардиналом Лакнером; владики Гінтарас Грушас, архієпископ Вільноса, президент Ради єпископських конференцій Європи; владики Андреа Мілльявакка, єпископ Міньято, Тоскана в Італії; представники Міжнародної католицької комісії з міграції на чолі з генеральним секретарем цієї комісії отцем Робертом Вітілло; представники Благодійного фонду німецьких католиків «Реновабіс» на чолі з новим керівником отцем Томасом Шварцом, а також новопризначена президентка Міжнародного благодійного фонду «Карітас України» пані Тетяна Ставнича.

Вітаючи членів Синоду Єпископів УГКЦ, архієпископ Гінтарас Грушас висловив повагу до українського народу та захоплення його відвагою і рішучістю в обороні своїх прав і свобод. Він зауважив, що, як литовець за походженням, дуже добре розуміє цю завзятість українського народу. При цьому президент Ради єпископських конференцій Європи пригадав напис на дзвоні, який американські литовці подарували своїм країнам на Батьківщині: «Нехай він дзвонить для дітей майбутніх поколінь литовців. Хто не боронить свободи, не гідний свободи». Промовець запевнив владик Синоду УГКЦ у подальшій солідарності європейських єпископатів з українським народом та в молитовній і гуманітарній підтримці страждених людей в Україні та біженців, які перебувають у країнах Західної Європи.

Окрім цього, у роботі Синоду взяли участь священнослужителі, які опікуються вірними УГКЦ в країнах, де немає наших власних ієрархічних структур: отець Василь Говера, апостольський адміністратор для католиків візантійського обряду в Казахстані та Центральній Азії, отець Юрій Коласа, генеральний вікарій для Східних Католицьких Церков в Австрії, отець Ісмаель Рохо Перес, представник Ординаріату для східних католиків в Іспанії, та інші.

У перші дні синодальних нарад брав участь у засіданнях владики Ніл Лушак, апостольський адміністратор Мукачівської греко-католицької єпархії.

Духовний та медійний супровід Синоду Єпископів

Цьогорічні синодальні робочі засідання, як і минулі, перепліталися з періодами і днями молитви. Щодня єпископи служили спільно Божественну Літургію, молилися Шостий час і Вечірню. Один день був присвячений духовній віднові, яку провадив, виголосивши глибокі духовні науки, архієпископ Ігор Ісіченко; він також проповідував на Літургіях упродовж цього річчя Синоду.

Усі діяння Синоду висвітлювала медійна група з Департаменту інформації Патріаршої курії під проводом отця Ігоря Яціва. Синодальні отці висловили цьому священнослужителю та всім працівникам «Живого телебачення» подяку та визнання, зокрема за цінне служіння нашій Церкві за посередництвом трансляцій богослужінь з Патріаршого собору Воскресіння Христового в Києві та за молитовну ініціативу «Вервиця єднає».

На завершення Синоду Єпископів Отець і Глава УГКЦ подякував митрополиту Євгенові Поповичу та його співпрацівникам, а також ректоратові Вищої духовної семінарії в Перемишлі за гостинність і добру організацію цього річного Синоду.

Предстоятель УГКЦ разом із членами Синоду висловили вдячність священникам, богопосвяченим особам та дорогим у Христі мирянам за молитовний супровід діянь цього річного Синоду. Владика повідомили про намір провести наступний Синод Єпископів УГКЦ у переможній Україні та на завершення останнього робочого засідання доручили себе самих, нашу Церкву і весь український народ материнській опіці Пресвятої Богородиці молитвою «Достойно є». Синод Єпископів завершився духовним гімном «Боже, великий, єдиний».

«ПЕРЕМАГАЙ ЗЛО ДОБРОМ!» (Рим. 12, 21)

Послання Синоду Єпископів Української Греко-Католицької Церкви 2022 року до духовенства, монашества та мирян УГКЦ і всіх людей доброї волі

**Ніхто неспроможен любити більше, ніж тоді,
коли він за своїх друзів своє життя віддає (Ів.
15, 13).**

Дорогі в Христі!

Уже п'ятий місяць на українській землі йде широкомасштабна жорстока війна. Вона прийшла непроханою і віроломною ще 2014 року, а починаючи з 24 лютого ворог скинув усі свої дотеперішні маски та відкрито нищить Україну.

Російська армія вбиває невинних і гвалтує беззахисних, викрадає дітей і депортує окупованих, катує ув'язнених і морить голодом

заблокованих, краде вирощене нами збіжжя і мародерствує в наших оселях, анексує землі й нищить захоплені підприємства, обстрілює мирні міста і тероризує мешканців. Російське керівництво прагне зруйнувати українську державність і позбавити нас нашого імені. «Їхні очі та їхнє серце тільки й дбають про наживу, а ще про те, як би кров безвинну пролити та як би утиск і насильство чинити» (Єр. 22, 17). Знову, як і в ХХ столітті, територія нашої Батьківщини перетворилася на «криваву землю».

Цю війну ми рішуче засуджуємо! Бо «огидна Господеві дорога злого» (Прип. 15, 9). Цю агресію проти України світ має моральний обов'язок відвернути!

Наміри агресора явно геноцидні: тактика ведення війни з перших днів показує, що він воює не з армією, а з народом. Росія намагається задовольнити свої імперські апетити: її керівництво вважає Україну колонією, недодержавою, яка не гідна місця на політичній мапі світу. Щоб бути великою, імперії потрібні колонії – поневолені, підкорені землі, ресурси, раби. Колоніальна геноцидна логіка диктує тактику випаленої землі, яка не шкодує нікого і нічого. Ні літня людина, ні вагітна жінка, ні немовлятко в пологовому будинку, ні діти, які ховаються в театрі, не є для неї святістю. Жодна історична пам'ятка чи індустріальне місто, житловий будинок із сотнями мешканців чи гектари достиглого зерна не є для неї цінністю. Всіх і все можна нищити «раді поставлених задач». Щоденно весь світ у заціпенінні споглядає варварство, моральний занепад і нищість нападників. Україна ж захищається, бо її народ раз і назавжди відмовився стати рабом, прагне просто вільно жити Богом даним життям та Богом даною гідністю. Цього ніхто не сміє в нього відібрати – так говорить Господь.

Україна не бажає підкорити чи принизити росію. Вона хоче, щоб сусід-агресор – який має у 28 разів більшу територію, що простягається на 11 часових зонах, і майже в чотири рази більше населення – припинив свої столітні спроби поневолення і нищення України, звільнився від патології імперіалізму і став правовою державою, що поважає права інших. Злодій має піти з нашої хати! Російська Православна Церква має припинити ідеологічно пропагувати ересь «русского міра»! У час, коли різні християнські Церкви з покаянням переосмислюють свою історичну роль у політиці колоніалізму і практиці рабства, РПЦ провадить своїх вірних у моральну п'ятьму насилля, загарбництва і воєнних злочинів. Сіль звітрила, а світло перестало світити (пор. Мт. 5, 13–16).

Війна загарбника спричинила в нашій країні гуманітарну і екологічну катастрофу, економічну і демографічну кризу. За п'ять місяців Україну покинули до дев'яти мільйонів мешканців, зокрема два мільйони дорослих і дітей були примусово вивезені окупантом до росії, і близько семи мільйонів змушені стати внутрішніми переселенцями, 15, 6 мільйона потребують гуманітарної підтримки. Тисячі сімей розділені кілометрами і кордонами. Число вдів і сиріт щодня зростає. Агресор робить усе, щоб перетворити нашу Батьківщину на територію, не придатну для життя, залишаються спустілими міста і райони. Масштаби цього масивного демографічного зсуву нам годі охопити, але його наслідки ми відчуватимемо десятиліттями.

Трагедія війни безпосередньо боляче зранила нашу Церкву. Частина наших парафій окупована і сплюндрована. Зрештою, за останні століття щоразу, коли черевик російського окупанта – чи то царського, чи то радянського, чи путінського – ступав на нашу землю, Українська Греко-Католицька Церква була переслідувана та нищена. Проте вона щоразу, даючи свідчення віри і витривалості в переслідуваннях, з Господньої волі з новою силою відновлювалася. Віримо і знаємо, що так буде і цього разу. Висловлюємо солідарність і підтримку нашим єпископам, священникам, богопосвяченим особам, мирянам, які перебувають на лінії боїв та на окупованих територіях або змушені були покинути свої помешкання і парафії. Віримо, що ви повернетесь до рідних місць, і наші парафії відродяться і розвиватимуться. Висловлюємо слова братерства і солідарності римо-католикам, православним, протестантам, євреям і мусульманам України, які перебувають під смертельною загрозою не менше від нас. Ми стоїмо разом!

Несподіваними навіть для багатьох українців, не кажучи вже про інші країни, стали мужність і єдність нашого народу в обстоюванні своєї незалежності.

Героїчний військовий спротив, самовідданість і жертвність добровольців та волонтерів, єдність і однотайність релігійних громад, що перетворилися на важливі осередки взаємодопомоги та любові до ближнього, доводять, що такий народ поневолити неможливо.

Вони хотіли поховати нас, але не знали, що ми – насіння. Це прислів'я стало гаслом нескореності, живучості та сили протистояння труднощам, які демонструють українці. Воно перегукується з висловом християнського письменника Тертуліана: «Кров мучеників – насіння Церкви». Ми схиляємо голови перед усіма, хто приніс і приносить себе в жертву, щоб захищати невинних, боронити правду, обстоювати Богом дану священну людську гідність.

Велика болісна жертва, оскільки вона правдива і пасхальна, дає рясні, життєдайні плоди. Серед смерті, яку повсюдно сіє ворог, використовуючи весь арсенал злоби і ненависті, проростають паростки неосяжної сили і шляхетності. Бог запалив душі українців вірою в перемогу Божої правди. В епоху диктатури релятивізму українці чітко називають речі своїми іменами: є істина, добро, принципи і цінності, за якими слід жити і за які можна навіть померти, а є брехня і лукаве зло. Україна об'єднала Європу, зцілюючи її тріщини, і надихнула людей доброї волі в усьому світі. Перед очима людства оживає Святе Письмо, і Господь історії увиразнює чудо: Давид протистоїть Голіяту. Українські воїни, які захищають від навали рідні міста, життя рідних і близьких, свободу та гідність народу, разом з Давидом кажуть: «Ти йдеш на мене з мечем і довгим списом і коротким. Я ж іду на тебе в ім'я Господа Сил... якого ти зневажив» (1 Сам. 17, 45). Ми висловлюємо щире визнання всім, хто жертвовно стоїть за правду і справедливість.

Дякуємо отцям-капеланам, які, ризикуючи життям, перебувають поруч із нашими захисниками, моляться з ними, несуть їм Христа та дбають про гуманітарну підтримку.

Через страждання і відчайдушну боротьбу за своє існування Україна стала епіцентром глобальних змін. У багатьох людей і народів спадає полуда з очей: стає зрозумілим, що дешеві ресурси не варті підтримки диктаторів; що світова система безпеки ослаблюється і мир є під загрозою, якщо заради добробуту не звертати уваги на Божі принципи і поведінку порушників; що жодна людина чи країна не є далеким островом, а все людство на різних рівнях взаємопов'язане, і якщо чиниться несправедливість щодо однієї країни – інші не можуть бути байдужими. «Ніколи знову» з історичного гасла перетворюється на моральний імператив.

З волі Божої правда увиразнилася, а брехня – зів'яла, бо «ніяка брехня не походить від правди» (1 Ів. 2, 21). Сам факт нічим не спровокованої агресії з боку росії, підкріплений воєнними злочинами російських окупантів, викликав у світі величезну хвилю підтримки українців. Безпрецедентний рівень гуманітарної допомоги біженцям і тимчасово переміщеним особам є автентичним свідченням християнської любові: «Біженцем був, і ви Мене прийняли; в біді був, і ви прийшли до Мене» (пор. Мт. 25, 35-36). За цю гостинність і щедрість різних народів, Церков, єпископів, священників, монахів і монахинь, мирян і людей доброї волі в різних країнах на різних континентах висловлюємо глибоку вдячність. Ми також складаємо щиру подяку монастирям, чернечим чинам і згромадженням в Україні і за кордоном, які прийняли тисячі вимушено переселених осіб і діляться з ними всім, чим мають. Як і в часи перших християнських спільнот, надмір в одних людей покрив нестачу в інших (пор. 2 Кор. 8, 14).

Цими днями ми питаємо себе: що дає нам силу боротися і протистояти ворогові, який переважає нас у десять разів у військовій потузі? Якщо ж відкоригувати саме запитання – «хто» дає нам силу, то відповідь стає очевидною. Силу дає нам Бог, бо Він є Господом сил. Чому? Бо ми любимо! У моці українців виявляється сила любові. Наші воїни керуються принципом не ненависті до чужого, а любові до свого – дітей, коханих, батьків, друзів, землі, рідних вулиць, світанків, туманів... Любов виявляється в невтомній праці волонтерів, у щедрих пожертвах мільйонів, у щирій тихій молитві. І в цій любові ми вже перемогли.

Цю моральну висоту слід зберегти. Остаточно переможемо лише тоді, коли продовжуватимемо любити, коли ні на йоту не відступимо від біблійної формули цієї перемоги: «Ми знаємо, що ми перейшли від смерті до життя, бо любимо братів. Хто не любить, той у смерті перебуває» (1 Ів. 3, 14). Любов народжує героїв, а ненависть – злочинців. Жорстокість війни дегуманізує, тому ми, як народ, що захищається, і Церква, що гуртує народ у Христову родину, мусимо докладати всіх зусиль, щоб зберегти свою гідність і людяність, у жодному разі не опустившись до нелюдності та звірств агресора. Бережімо серця наших воїнів від зла, щоб вони залишалися воїнами світла і добра! Бережімо свої серця! Перетворюймо свій гнів і кривду на мужність, незламність, правдиву мудрість і перемогу Божої правди. Святий Павло закликає «Не дозволяй, щоб зло тебе перемогло, але перемагай зло добром» (Рим. 12, 21).

Як бути Церквою?

На тлі війни увиразнюються та набувають особливої ваги принципи, до яких ми зверталися у посланні 2021 року «Надія, до якої нас кличе Господь», роздумуючи над нашим майбутнім і визначаючи душпастирські пріоритети нашої Церкви на наступне десятиліття. Відштовхуючись від досвіду пандемії, що глибоко вразила соціальні зв'язки та структури, ми наголошували на необхідності душпастирського навернення, розбудови мереж сопричастя, зцілення ран та близькості та практичної уваги до вбогих і маргіналізованих. Спираючись на досвід наших спільнот, ми намагалися описати методологію, а війна створила контекст, у якому кожен із нас може глибше замислитися, що ця методологія і ці принципи означають і до яких практичних висновків та дій ведуть.

Наше душпастирське навернення означатиме бути поруч із нашими вірними – у стражданнях, горі, випробуваннях, смерті. «Як страждає один член, страждають усі з ним члени» (1 Кор. 12, 26). Вислів «пахнути вівцями» повертається до свого оригінального, радикального Христового змісту – віддати своє життя за довірену кошару. Війна спонукає нас із новим запалом і стійкістю продовжувати розбудовувати зв'язки солідарності між людьми, парафіями і країнами; нові, нечувані досі, рани вимагатимуть від усіх витривалої молитви та великодушної праці, щоб олією Божого милосердя і людського співчуття зцілювати їх та перетворювати на джерела надії; а допомога вбогим і маргіналізованим вимагатимуть від нас нових підходів і творчості в любові.

У жовтні 2021 року, відкриваючи Синод Єпископів Католицької Церкви, Папа Франциск наголосив, що ми покликані до єдності, сопричастя, братерства, які з'являються саме тоді, коли ми усвідомлюємо, що всіх нас обіймає одна Божа любов. Тобто наша єдність чи солідарність є не соціальним конструктом, а нашою ідентичністю у відповідь на Божу любов. «Хто не любить, той не спізнав Бога, бо Бог – любов» (1 Ів. 4, 8).

Війна радикально вчить нас через біль, жертви і горе, які вона щодня приносить, бути Церквою Христовою: непохитно вірити у силу добра і жити діяльною любов'ю. «Бо хто не любить брата свого, якого бачить, той не може любити Бога, якого він не бачить» (1 Ів. 4, 20).

Ми покликані бути Церквою, яка є близькою

В Україні і за кордоном наші парафії творять мережі молитви та підтримки. Разом з молитвами за мир, порятунком, поранених і полеглих лунають оголошення про збір пожертв, пошук волонтерів, пакування і розпаковування матеріальних засобів. Триває кропітка, муравлина праця. Через свідчення Церкви і наших вірних у різних країнах світу поширюється правда і зміцнюється усвідомлення того, що переживають люди в Україні. Церква, яка близька до страждання, до людського горя, є живою і музеєм не стане.

Ми покликані бути Церквою, яка слухає

Капелани і священники, представники монашества чи миряни, які працювали з тими, хто пережив окупацію, обстріли, каліцтва чи втрату рідних, зазначають, що найважливіші слова розради – «я з тобою». Контакт, увага, людяність, молитва – це головні способи душпастирського під час війни. Вислухати іншого, почути його історію, прийняти його біль – це в наших обставинах означає бути Церквою.

Ми покликані бути Церквою, яка зцілює рани

Протягом своєї земної місії Христос оздоровлював сліпих, розслаблених, біснуватих, щоб остаточно зцілити людство і людину від недуги смерті та гріха. Своє служіння гоїти рани, оздоровлювати, зцілювати Христос передав Церкві. Під час війни зцілення духовних ран, протидія травмі та стресу – одне з першочергових завдань Церкви та її служителів. «Носіте тягарі один одного й тим робом виконаєте закон Христа» (Гал. 6, 2). Рани і травми людей, яким ми покликані служити, здебільшого видимі й очевидні, а часом приховані чи перемотані пов'язками злості, страху, вдовоної відстороненості.

Церква, будучи сама зраненою стражданнями і болем воєнного лихоліття, покликана нести кожній знедоленій і зраненій людині ліки благодаті Святого Духа у Святих Таїнствах та духовного супроводу, ліки розради і милосердної любові. У людських ранах розпізнаємо рани нашого Спасителя, а, торкаючись людського страждання, віднаходимо контакт з Христом воскреслим, рани якого стали знаком остаточної перемоги Бога над темними і руйнівними силами гріха.

Так, у своєму Синоді, розп'ятому за гріхи всіх людей і воскреслому з мертвих силою Святого Духа, сам Бог Отець виходить назустріч своїм стражденим дітям і перетворює людське терпіння на

джерело надії та вічного життя. Про це нас запевняє Боже слово устами святого апостола Павла: «Коли ж ми вмерли з Христом, то віруємо, що й житимемо з Ним, знаючи, що Христос, воскреснувши з мертвих, вже більше не вмирає: смерть над Ним більше не панує. Вмираючи бо, Він умер для гріха раз назавжди, а живучи, живе для Бога» (Рим. 6, 8–10).

Ми покликані бути Церквою, що молиться за мир і шукає справедливості

«Мир залишаю вам, Мій мир даю вам» (Ів. 14, 27). Мир є одним із дарів Святого Духа, і посеред болю щоденних тривожних новин Церква неустанно благає Господа про мир для багатостраждальної України і разом з іншими працює заради відновлення миру і справедливості на нашій землі.

Ми покликані бути Церквою, яка дає надію

Ми, християни, є людьми надії не тому, що «сподіваємося на краще», а тому що віримо в Бога і вічне життя, до якого Господь нас запрошує. «Надія ж не засоромить, бо любов Бога влита в серця наші Святим Духом, що нам даний» (Рим. 5, 5). Парадоксально, але саме ця віра дозволяє нам уповні і глибоко переживати земні події, зокрема цю війну. У перспективі вічності щоденне не розмивається, а навпаки, набуває чітких обрисів, усвідомлюється священна цінність кожної людини.

***

Дорогі в Христі брати і сестри! Ми, єпископи УГКЦ, через пандемію не бачилися наживо вже три роки. Однак радість нашої братньої зустрічі затьмарена страхіттями війни. Саме війна, страждання, які вона завдає нашому народові, та новітні виклики, спричинені російською військовою агресією проти нашої Батьківщини, були в центрі наших молитов, розмов і синодальних нарад. Крім того, під час цьогорічної сесії Синоду ми роздумували над темою «Синодальність і соборність: досвід УГКЦ». У контексті нинішніх обставин це не абстрактна тема: навпаки, у біді, якої зазнає наша держава і наш народ, ми покликані заново відкрити силу єдності і необхідність щоденної та витривалої солідарності задля перемоги: «В єдності сила народу. Боже, нам єдність подай!». Ми ще гостріше відчували, що покликані зміцнювати єдність всередині країни та підтримувати наших вірних і всіх людей доброї волі поза її межами.

Нехай же силою і діянням Святого Духа буде нам дана непохитна єдність і віра в перемогу Божої правди!

Нехай Господь кріпить і благословить наших захисників, добровольців, волонтерів, медиків, працівників Державної служби з надзвичайних ситуацій, законну владу України і всіх, хто захищає і звільняє Україну від агресора!

Нехай пригорне родини загиблих, сиріт і вдів, полонених і пропалих безвісти!

Нехай дарує вічну нагороду і повноту життя полеглим!

Нехай елеєм милосердної любові зцілить тілесні, душевні та духовні рани постраждалих!

За молитвами Пресвятої Богородиці і всіх святих української землі нехай Він дарує всьому світові свій мир і благословення!

Благословення Господнє на вас!

Від імені Синоду Єпископів
Української Греко-Католицької Церкви

† **СВЯТОСЛАВ**

Дано в Перемишлі,
при соборі Різдва святого Івана Хрестителя,
у день Положення чесної ризи Пресвятої Владичиці нашої Богородиці у Влахерні,
15 липня 2022 року Божого

ДЕКРЕТ

На славу Святої, Єдиносущної, Животворної і Нероздільної Тройці,

Отця, і Сина, і Святого Духа,
і на добро ввіреного нам Божого люду. Амінь

БОЖОЮ МИЛІСТЮ І В ПОВНОМУ СОПРИЧАСТІ З РИМСЬКИМ АПОСТОЛЬСЬКИМ ПРЕСТОЛОМ

СВЯТОСЛАВ,

Верховний Архієпископ Києво-Галицький
Української Греко-Католицької Церкви

Високопреосвященним і преосвященним владикам,
всечесним отцям духовним, преподобним ченцям і черницям та мирянам
помісної Української Греко-Католицької Церкви

ПРОГОЛОШУЮ ТА ОПРИЛЮДНЮЮ

ПОСТАНОВИ

**Синоду Єпископів
Української Греко-Католицької Церкви**

(Перемишль, 7–15 липня 2022 року Божого)

1. Взяти до уваги стан виконання рішень Синоду Єпископів УГКЦ 2021 року.
2. Затвердити текст Божественної Літургії святого Івана Золотоустого в новій редакції.
3. Затвердити оновлений текст Стратегії розвитку соціального служіння УГКЦ.
4. Взяти до уваги звіт про діяльність Карітасу України та висловити вдячність і визнання за професійну і віддану працю президентці пані Тетяні Ставничій і всім співробітникам цього, заснованого Церквою, благодійного фонду.
5. Виявляючи турботу про втілення в життя синодальності та соборової діяльності Української Греко-Католицької Церкви, а зокрема служіння Церкви рідному народові в умовах сучасної війни:
  - I. Закликати духовенство, богопосвячених осіб та мирян до продовження посиленої особистої та спільної молитви, посту, діл милосердя щодо страждених і знедолених, щоб були нам даровані з небес завершення війни та визволення нашого народу.
  - II. Доручити Комісії УГКЦ у справах душпастирства охорони здоров'я створити душпастирську програму супроводу людей, які постраждали від війни, та запропонувати механізми втілення її в життя.
  - III. Доручити структурам «Карітасу» та іншим благодійним установам Церкви активізувати соціальну допомогу тимчасово переселеним особам, зраним війною, убогим і маргіналізованим, залучаючи ініціативних мирян, зокрема серед самих переселенців.
  - IV. Відповідно до Постанови 8 Синоду Єпископів УГКЦ 2015 року, задля лікування ран, спричинених війною, заохочувати єпархіальних єпископів сприяти створенню та підтриманню діяльності реабілітаційних центрів для воїнів-захисників і постраждалих від війни в Україні.
  - V. Доручити єпархіальним інститутам постійної формації та ректорам духовних семінарій у співпраці з Українським католицьким університетом провести формаційні курси для семінаристів і духовенства щодо викликів сьогодення, звертаючи особливу увагу на лікування травм, спричинених війною.
  - VI. Доручити Пасторально-міграційному відділові Патріаршої курії опрацювати мобільний додаток з актуальною інформацією про єпархіальні центри, громади, парафії та душпастирські осідки УГКЦ за кордоном.
  - VII. Просити владик з-поза меж України й надалі бути голосом українського народу перед своїми державами, місцевими Єпископськими конференціями та громадськими і благодійними

організаціями задля свідчення правди про війну в Україні та підтримки дієвої солідарності з нашим стражденим народом.

VIII. Просити Отця і Главу УГКЦ:

- 1) у міжсоборовий період скликати онлайн Всецерковний форум як підготовчий етап Патріаршого Собору та як інструмент формації делегатів і моніторингу втілення в життя соборових резолюцій;
- 2) здійснити необхідні кроки для створення постійного Секретаріату Патріаршого Собору та доручити Канонічному відділові Патріаршої курії опрацювати необхідні статутні та регламентні документи Патріаршого Собору.

IX. Просити митрополитів під час Митрополичих Синодів обмінятися досвідом щодо покращення механізмів втілення в життя синодальних і соборових рішень та резолюцій.

X. На виконання канону 150, § 3 Кодексу канонів Східних Церков, просити єпархіальних єпископів, які здійснюють служіння за межами території України, надавати правову силу дисциплінарним законам та іншим синодальним рішенням через їх проголошення окремими декретами.

XI. Просити єпархіальних єпископів:

- 1) відповідно до постанови 7. VIII.1 Синоду Єпископів УГКЦ 2019 року, на найближчих після Синоду Єпископів зборах священнослужителів єпархії повідомити і роз'яснити їм зміст синодальних рішень, представивши механізми втілення в життя цих рішень та відповідальних за це осіб;
- 2) відповідно до постанови 7. VIII.6 Синоду Єпископів УГКЦ 2019 року, якщо дозволяють пасторальні обставини, створити, згідно із загальним законодавством, Душпастирську єпархіальну раду;

XII. З допомогою Душпастирської єпархіальної ради та секретаріату Єпархіального собору опрацювати механізми втілення соборових резолюцій та моніторингу їх втілення в життя.

XIII. Доручити священнослужителям і богопосвяченим особам задля лікування ран, спричинених війною:

- 1) обійняти душпастирською опікою тимчасово переселених осіб, звертаючи особливу увагу на вдів і сиріт, а також на тих, хто втратив рідних і близьких, надаючи їм християнський супровід молитвою, Божим словом і ділами милосердя;
  - 2) звернути увагу на духовний супровід захисників України та їх родин, опрацюючи та застосовуючи, якщо є така можливість, програми їх тривалого духовного супроводу і підтримки;
  - 3) відповідно до Постанови 10.3 Синоду Єпископів УГКЦ 2014 року, оживити душпастирство сімейних пар, особливо молодих подружжів, багатодітних родин, осіб похилого віку та родин загиблих, поранених і постраждалих під час війни в Україні.
6. Прийняти із внесеними поправками і пропозиціями документ «Підсумки синодального шляху УГКЦ» та передати його секретаріатові Синоду Єпископів Католицької Церкви.
  7. Взяти до уваги звіт генерального керівника управління справедливості про стан суддівства в УГКЦ.
  8. Просити Отця і Главу УГКЦ звернутися до Найвищого трибуналу Апостольської сигнатури з проханням про дозвіл провадження сесій переслухання свідків у всіх справах, які отримують провадження в трибуналах УГКЦ на території України та Польщі, у форматі онлайн терміном на три роки.
  9. Прийняти у першому читанні Титул Кодексу канонів УГКЦ «Ієрархічна структура УГКЦ».
  10. Прийняти у першому читанні Титул Кодексу канонів УГКЦ «Екзархії і екзархи УГКЦ».
  11. Прийняти в першому читанні Титул Кодексу канонів УГКЦ «Парафії, парохі та парафіяльні сотрудники. Капеланське служіння».
  12. Прийняти в першому читанні Титул Кодексу канонів УГКЦ «Духовенство».
  13. Прийняти в першому читанні Титул Кодексу канонів УГКЦ «Уряди, особи, юридичні акти, адміністративні акти і рекурси».
  14. Обрати членами Постійного Синоду УГКЦ:
преосвященного владика Богдана Дзюраха;
високопреосвященного владика Бориса Гудзяка;
преосвященного владика Володимира Ющака.
  15. Обрати заступниками членів Постійного Синоду УГКЦ:
преосвященного владика Браяна Байду;
преосвященного владика Теодора Мартинюка;
преосвященного владика Ярослава Приріза.
  16. Обрати членами Спеціального зібрання єпископів для розгляду рекурсів проти адміністративних декретів Отця і Глави УГКЦ:

- преосвященного владика Теодора Мартинюка;
преосвященного владика Давида Мотюка;
високопреосвященного владика Євгена Поповича.
17. Обрати заступниками Спеціального зібрання єпископів для розгляду рекурсів проти адміністративних декретів Отця і Глави УГКЦ:
преосвященного владика Володимира Ющака;
високопреосвященного владика Ігоря Возьняка;
преосвященного владика Тараса Сеньківа.
18. Обрати генеральним керівником управління справедливості високопреосвященного владика Євгена Поповича.
19. Обрати членами Синодального трибуналу:
преосвященного владика Теодора Мартинюка;
преосвященного владика Михайла Бубнія.
20. Обрати делегатами від УГКЦ на Папський Синод 2023 року:
преосвященного владика Теодора Мартинюка;
преосвященного владика Богдана Дзюраха.
21. Обрати заступниками делегатів від УГКЦ на Папський Синод 2023 року:
преосвященного владика Діонісія Ляховича;
преосвященного владика Михайла Бубнія.
22. Дати згоду на призначення головою Патріаршої катехитичної комісії преосвященного владика Давида Мотюка.
23. Дати згоду на призначення головою Патріаршої комісії у справах монашества преосвященного владика Михайла Бубнія.
24. Дати згоду на призначення головою Патріаршої літургійної комісії преосвященного владика Григорія Комара.
25. Дати згоду на призначення головою Патріаршої комісії у справах духовенства преосвященного владика Богдана Данила.
26. Дати згоду на призначення головою Канонічного відділу Патріаршої курії УГКЦ високопреосвященного владика Євгена Поповича.
27. Дати згоду на призначення головою Відділу соціального служіння Патріаршої курії УГКЦ Преосвященного владика Василя Тучапця.
28. Дати згоду на призначення головою Відділу морського апостоляту Патріаршої курії УГКЦ преосвященного владика Павла Хомницького.
29. Взяти до уваги звіт про діяльність фонду «Андріїв гріш».
30. Взяти до уваги звіт про діяльність Місійного фонду УГКЦ.
31. Взяти до уваги звіт про діяльність Загальноцерковного фонду священничої солідарності.
32. Доручити Патріаршій комісії у справах духовенства управління Загальноцерковним фондом священничої солідарності.
33. Взяти до уваги звіт про діяльність Патріаршої фундації УГКЦ «Мудра справа».
34. Затвердити із внесеними поправками Послання Синоду Єпископів УГКЦ 2022 року.
35. Затвердити із внесеними поправками документ «Положення про єпископа-помічника».
36. Затвердити документ «Норми та принципи захисту неповнолітніх і вразливих осіб у душпастирській діяльності УГКЦ в Україні».
37. Взяти до уваги звіт Душпастирської ради Патріаршої курії УГКЦ.
38. Затвердити Душпастирський план «Надія, до якої нас кличе Господь» на період до 2030 року.
39. Доручити Душпастирській раді Патріаршої курії УГКЦ координацію і супровід імплементації Душпастирського плану «Надія, до якої нас кличе Господь».
40. На наступні три роки визначити пріоритетними напрямками реалізації Душпастирського плану «Надія, до якої нас кличе Господь»: 1) близькість до вбогих, маргіналізованих, біженців і постраждалих від війни; 2) зцілення ран; 3) християнська родина.
41. Затвердити із внесеними поправками та доповненнями критерії укладання Місяцеслова Української Греко-Католицької Церкви як дороговказ для подальшої праці Патріаршої літургійної комісії.
42. Затвердити Комунікат Синоду Єпископів УГКЦ 2022 року.
43. Визначити як головну тему Синоду Єпископів УГКЦ 2023 року — «Душпастирський супровід постраждалих від війни». Відповідальним за підготування головної теми призначити преосвященного владика Аркадія Трохановського.

44. Провести наступний Синод Єпископів УГКЦ 3–13 вересня 2023 року в Україні.

† **СВЯТОСЛАВ,**
Верховний Архієпископ Києво-Галицький
Української Греко-Католицької Церкви

о. Андрій Хім'як,
в. о. Секретаря Синоду Єпископів
Української Греко-Католицької Церкви
*Дано в Києві,
при Патріаршому соборі Воскресіння Христового,
у день Святого Андрія, архієпископа Критського, і Преподобної Марти,
17 липня 2022 року Божого*

JUBILEU DE OURO DA COMUNIDADE DE ABRANCHES

Após o adiamento prolongado por causa da pandemia, a Comunidade Sagrado Coração de Jesus de Jesus de Abranches, Curitiba, no dia 12 de março de 2022, com início às 17 horas, comemorou oficialmente os seus 50 anos de fundação com uma celebração muito especial.

Conforme organização e programação inicial, as celebrações aconteceriam nos dias 20 (Divina Liturgia, em português), 21 (Santa Missa no Rito Extraordinário) e 22 de março de 2020 (descerramento da placa comemorativa e Divina Liturgia em Ação de Graças). Mas, devido à pandemia do Covid-19 e decretos governamentais estabelecidos até o dia 18 de março, o evento foi integralmente cancelado para atender às normas e exigências sanitárias cabíveis ao momento.

Em 2022, com a melhora gradativa do cenário mundial e local, referente ao número de infectados, leitos disponíveis em hospitais e avanço da vacinação contra o Covid-19, a Comissão Organizadora do Jubileu de Ouro retomou a preparação para a comemoração dos 50 anos de fundação da comunidade e construção da igreja. Definiram-se as datas de 10 a 12 de março, com celebração de tríduo, contando com as comunidades de Curitiba e padres convidados. A comunidade envolveu-se em prol do evento, tendo em vista que foi excepcionalmente de cunho comemorativo e não de arrecadação de fundos. Foram vendidas rifas dos brindes doados pela própria comunidade e brindes específicos ao jubileu (camisetas, chaveiros, canetas, blocos de anotações e adesivos).

Dia 10 de março, quinta-feira, às 19h30, foi celebrada a Divina Liturgia no Rito Bizantino em português pelos Reverendíssimos Padres Basilianos Eufrem Krefer, Arcênio Krefer e Teodoro Hanicz, com a presença do coral da igreja Nossa Senhora do Amparo de São Braz. Foram lembrados os fundadores Padre Tarás Oliynek, OSBM, o seminarista Domingos Starepravo, OSBM e as famílias ucranianas das redondezas que, *“guiados pela fé e pela esperança, não esmoreceram e ajudaram a manter a chama do amor de Deus e missão do seu povo”*. A comunidade orou especialmente pela paz na Ucrânia, *“a terra que nossos antepassados tiveram que abandonar no passado e encontraram em nosso país o refúgio e novo lar, plantando aqui as sementes da nossa*

cultura e religião". Após a celebração, os convidados foram recebidos no salão paroquial para um café.

Sexta-feira, 11 de março, às 19h30: Santa Missa no Rito Romano celebrada pelo Reverendíssimo Padre Carlos Luis Bachladenski e concelebrada pelo Reverendíssimo Padre Teodoro Hanicz, OSBM, que atende a comunidade, com a participação do Coral Sant'Ana de Abranches, integrando cantores de origem polonesa. Como no dia anterior, foram lembrados os fundadores e o sofrimento dos ucranianos por causa da guerra; foram homenageados os nossos irmãos da comunidade polonesa no Brasil: *"nossa inestimável gratidão pela ajuda que a Polônia presta à nação ucraniana neste momento. Que Maria, nossa Mãe, estenda seu manto caridoso e protetor para além das fronteiras entre estes dois países irmãos e os abençoe e proteja sempre, fazendo com que a paz reine soberana"*. Após a celebração os convidados foram recebidos no salão paroquial para um café.

O dia propriamente jubilar foi no sábado, 12 de março, iniciando as solenidades às 17 horas com o descerramento da placa comemorativa do Jubileu de Ouro da Igreja Sagrado Coração de Jesus. Mesmo sob chuva leve e fria, a cerimônia no pátio da igreja foi alegre e contagiante. Vanessa Schwartz Dzioba discursou em nome da comunidade e falou sobre o significado do momento, explicando primeiramente o significado da palavra "jubileu" que, em hebraico, quer dizer *"toque da trombeta de Deus"*, convocando para uma grande celebração. Prosseguindo, ela fez muitos agradecimentos a todos que de alguma forma colaboraram para a vida da comunidade, desde os responsáveis pela limpeza até os sacerdotes, cada um na sua função, fazendo a diferença e garantindo o bem comum: *"saibam que assim como o menino que devolvia uma a uma pequenas estrelas do mar para que não morressem com a baixa da maré, todos podemos, com pequenas atitudes, fazer a diferença, pois é assim, com a dedicação, por menor que seja, de cada um, que a igreja Sagrado Coração de Jesus continuará a sua história"*. Após um minuto de silêncio pelos falecidos da comunidade, a entoação de um canto mariano e o lançamento dos balões pelos catequizandos, Vanessa convidou o Arcebispo Metropolita Dom Volodemer Koubetch, o Reverendíssimo Padre Domingos Starepravo e as Senhoras Rosa Tkatchuk e Paulinha Krasniak para o descerramento da placa comemorativa, enriquecida pela frase bíblica: *"Dou graças a Deus, a quem sirvo com a consciência limpa, como o serviram os meus antepassados..."* (2Tm 1,3).

Sob guarda-chuvas, os participantes seguiram em procissão até a porta da igreja, onde o Metropolita foi recepcionado com pão e sal pelo casal Mário e Célia Kulitch, recebeu flores e ouviu a saudação de boas-vindas feita pela catequizanda Milena Schwartz Dzioba e foi acolhido pelo Padre Teodoro.

Tendo o povo e os celebrantes adentrado a bela igreja octogonal, Solange Jaras fez a introdução da Divina Liturgia, afirmando o significado espiritual e pastoral do jubileu: *"é uma graça de Deus, na missão da igreja. E traz uma grande alegria para os fiéis, reanima as forças, renova a fé, dá novo vigor aos movimentos pastorais. Traz esperança de saber que deus continua encaminhando seu povo na história da Igreja"*. Enfatizando a força da Palavra de Deus que ilumina o significado e o valor de ser Igreja e da vida de fé, o Deus que está na comunidade e caminha com o povo, Solange disse que *"Deus é o motivo principal da nossa alegria e gratidão"* e, por isso, finalizou sua fala na forma de uma oração de louvor e agradecimento. Ela encerrou sua prece com

as seguintes palavras: *“Peçamos para que sejamos cada vez mais iluminados e capacitados para continuarmos seguindo os ensinamentos de Jesus Cristo para que a comunidade continue crescendo e prosperando nas bênçãos divinas”*. Em seguida, houve a entrada com a imagem do Sagrado Coração de Jesus e o estandarte do Apostolado da Oração.

Em sua homilia, comentando o texto sobre a cura de um paralítico, trazido até Jesus por quatro homens que abriram um buraco no telhado (Mc 2,1-12), Dom Volodemer recomendou duas atitudes cristãs fundamentais para o momento atual de pandemia e guerra na Ucrânia: fidelidade e solidariedade criativa.

Além dos sacerdotes já mencionados, concelebrou o Padre Soter Schiller, OSBM, que atendeu a comunidade por mais de 30 anos. Estava presente na celebração o Padre Pedro Blastchechen da Igreja Ortodoxa Ucraniana. Marcaram presença as Irmãs Servas de Maria Imaculada: Superiora Provincial Deonizia Diadio, Alice Bartoski, que presta auxílio pastoral na comunidade, e Márcia Nahirnei, que também trabalhou na comunidade. O coral da Paróquia Nossa Senhora Auxiliadora, dirigido pelo maestro Mário Tkatchuk, abrilhantou a solenidade. O evento foi coberto pela TV Evangelizar.

Ao final da Divina Liturgia, antes da bênção final, a comunidade fez uma homenagem em memória aos fundadores falecidos, cujos nomes foram lidos, enquanto as crianças entravam carregando nuvens com estrelas, simbolizando cada fundador: Padre Tarás Oliynek, OSBM, Padre Inocência Baran, OSBM, Felipe e Sérgio Tkatchuk, Pedro Tkaczuk, Antonio Krasniak, Vadislau Jaras, Pedro e Vanda Kerecz, Inês Miretski, Porfírio Kulik, Ludovico Lachoski, Teodosio

Karaczok, Slauko Kotovei, Estefania Kassiano, Silvestre Popovicz, Ladislau e Bernadete Antochechen, Miguel e Estefânia Dernys, Francisco e Verônica Vicinoski, Pedro Lachoski, Safrônio e Estefânia Paulena, Antonio e Josefa Miretski, José e Olga Kovaltchuk, Miguel e Verônica Fudal, Valdomiro e Valdomira Kroin, Domicilia Lucastchuk, João e Marli Falkekvicz, Antonio Falkevicz, Pedro e Ana Hretskiv, Miguel e Maria Muzeka, Ana Gurak, Andrei e Ana Hryckiwi, João Zubek, Ivan e Genoveva Butchak, André Kulibaba, Rosa (Ruja) Stelmatchuk, Maria Neves.

Foi aberta a palavra aos presentes para proferirem algumas palavras. Dela fizeram uso: Padre Pedro Blastchechen – relembrou momentos iniciais da comunidade e dificuldades que as famílias encontravam para se adaptar à vida na cidade; Superiora Provincial Irmã Deonisia Diadio, SMI - contou sobre a admiração que teve ao frequentar a comunidade quando ainda era noviça; Maria Krasnhak, filha de Antonio Krasnhak, que foi um dos principais fundadores da comunidade, usou da palavra para agradecer e lembrar o pai que tinha muito carinho pela comunidade; Vanessa Schwartz Dzioba, membro da comunidade, fez um agradecimento especial às Irmãs Servas de Maria Imaculada e à Ordem de São Basílio Magno por toda a dedicação e trabalho na comunidade e relembrou o belo trabalho realizado pela querida Irmã Inês Lessosyssim, SMI, que dedicou muitos anos à Pastorais da Catequese e ao Movimento do Apostolado da Oração, bem como o Pe. Soter Schiller, OSBM, que esteve à frente da comunidade por mais de 30 anos e que foram dignos de uma calorosa salva de palmas; por fim, o Pe. Teodoro Hanicz, OSBM fez os devidos agradecimentos a todos os presentes.

Finalizada a celebração litúrgica, os participantes da bela festividade dirigiram-se ao salão paroquial para um momento de confraternização com homenagem aos fundadores vivos e aos que representavam os já falecidos. Em seu discurso, Vanessa fez resumo do que se falou nos ritos celebrados no pátio e no interior da igreja, destacando a fé e a união dos fundadores que, *“guiados pela fé e pela esperança atenderam ao chamado de unirem-se em nome de Deus para que esta comunidade tivesse seu início”*. Houve a exibição de um vídeo histórico dos 50 anos da igreja e comunidade Sagrado Coração de Jesus. Após as fotos oficiais e entrega de presentes aos homenageados, foi servido um coquetel, animado por um grupo de cantores da igreja matriz.

Solange Jaras

FALECE ANA FIRMAN

No Domingo de Ramos, dia 10 de abril de 2022, às 16h30, Deus chamou para junto de si, aos 73 anos de idade, a Sra. Ana Firman. Após alguns meses de rápida doença, junto aos seus entes queridos, ela faleceu em sua própria casa, na Colônia Lageado de Baixo, Município de Mallet, onde se fez o velório.

Dia 11, segunda-feira, com início às 15 horas, foram celebradas as exéquias. O Arcebispo Metropolitano Dom Volodemer Koubetch presidiu a Divina Liturgia, concelebrada pelos Padres Josafá Firman – Pároco de União da Vitória, Irineu Vasselkoski – Pároco de Mallet, Edson Ternoski – Reitor do Seminário Maior São Josafat de Curitiba, Luiz Pedro Polomanei – Pároco de Rio das Antas (Cruz Machado), Michael Barbusa – Vice-Chanceler da Metropolia, Samoel Hupolo – Vigário Paroquial de Marcelino e pelo Diácono João Basniak, atualmente residindo na Casa Nossa Senhora do Amparo em Marcelino.

Antes de iniciar a celebração, o jovem Mateus Zub, da Comunidade de Rio Azul, leu a biografia da falecida Ana. A Divina Liturgia foi cantada pela comunidade, com a ajuda das Irmãs Servas vindas de Mallet e União da Vitória e pelos fiéis vindos dessas paróquias. Em sua homilia, Dom Volodemer elogiou a rica biografia elaborada pelos filhos e demais parentes, que declararam o grande valor que Ana representava para toda a família, uma vida de virtudes cristãs. Ele lembrou os ricos momentos que viveu, sendo hospedado por Ana e sua família durante a Visita Canônica. O Metropolitano enfatizou que Ana foi e continua sendo uma luz nesse mundo de trevas. A pregação foi concluída com um apelo para que as virtudes de Ana sejam imitadas por todos os fiéis da comunidade.

Chovia levemente. Com a “Panakheda” e despedida, o corpo da falecida Ana foi levado para o cemitério de Rio Azul, onde seu filho Padre Josafá e o Padre Clayton Katerenhk – Vigário Paroquial de Mallet oficiaram os ritos finais das exéquias.

Biografia

Ana Firman nasceu em Mallet, PR, no dia 21 de fevereiro de 1949. Era filha de Simão Sobenko e de Sofia Tchornobay Sobenko. Estudou na escola da comunidade do Lageado de Baixo, município de Mallet/PR, cujo estudo perdurou por apenas 3 anos.

Casou-se aos 20 de julho de 1968 com Clemente Firman (em memória) com quem viveu 42 anos de exemplar vida matrimonial. Dessa união nasceram quatro filhos: Josafá, que é Padre da Igreja Católica Ucraniana no Brasil, ordenado sacerdote aos 17/03/2002, e trabalha atualmente na Paróquia São Basílio Magno em União da Vitória/PR; Alceu, casado com Maria Luzia Pacholok Firman; Edson, casado com Neide Rosa da Silva, e Odaria casada com Lauro Kuczer. Deixou também seis netos: Maria Eliane Kuczer, Franciele Kuczer, Emanuel Firman, Andrey Firman, Emanueli Kuczer e Sofia Gabrieli Kuczer.

Ana foi uma cristã atuante, sempre participava ativamente das promoções e outras atividades da Comunidade Nossa Senhora Rainha da Paz – Lageado de Baixo – Mallet, PR. Foi membro e sempre participou do Apostolado da Oração na comunidade. Sempre foi uma assídua participante das celebrações e da vida espiritual e religiosa da comunidade. Foi uma mulher de muita fé e oração, tinha Deus em seu coração e em sua vida. Sempre foi uma pessoa muito humilde, honesta, generosa, bondosa, pacienciosa e com um grande coração, que acolhia e amava a todos e sempre procurava fazer o bem. Nutriu um grande amor e carinho para com a sua família. Além de todas essas virtudes, a que mais se destacou foi a sua profunda devoção a Nossa Senhora.

No dia 10 de abril de 2022, às 16h30, Deus a chamou para junto de si, aos 73 anos de idade. Sempre residiu na comunidade Lageado dos Mello, Município de Rio Azul, PR, e sempre participou da comunidade consagrada a Nossa Senhora Rainha da Paz – Lageado de Baixo – Mallet, PR. Faleceu na graça de Deus, pois teve a oportunidade, em sua breve e rápida doença, de receber a visita em sua própria residência, por vários meses, do Pe. Irineu Vasselkoski – Pároco da Paróquia Sagrado Coração de Jesus – Mallet, PR, o qual lhe trouxe o Sacramento da Eucaristia e lhe prestou assistência espiritual. Nos dias em que ela esteve internada no Hospital São de Assis em Rio Azul, PR, teve a graça de receber, pelas mãos do Pe. Clayton Katerenhuk – Vigário Paroquial da Paróquia Sagrado Coração de Jesus, o Sacramento da Unção dos Enfermos.

Agradecimentos

Agradecemos aos Padres que prontamente atenderam espiritualmente a nossa mãe, bem como a todos os familiares e amigos pela ajuda, presença e orações. Também agradecemos a todos os que estavam presentes no momento difícil de despedida. Ao Arcebispo Dom Volodemer, a todos os Padres e Irmãs que marcaram presença durante as exéquias os nossos sinceros agradecimentos pelo apoio e orações.

Que a memória de nossa mãe e avó – nossa mama e baba – permaneça em nosso meio por

toda a eternidade e, como recompensa por todo bem praticado e pela vida exemplar de fiel cristã, que Deus misericordioso a conduza ao paraíso na companhia de todos os santos e justos, onde não há mais dor e nem sofrimento e sim a vida eterna.

Mama e Baba sempre foi e sempre será a nossa estrela guia, exemplo de vida, de fé, de oração, de amor, de doação e de devoção. Temos certeza de que junto de Deus e de Nossa Senhora haverá de nos acompanhar pelos caminhos da vida. Obrigado por tudo, querida mamãe e baba, por ser quem sempre foi, por tudo o que realizou em sua vida e por tudo o que representou para a nossa família e para esta comunidade!

Vitchna Iii Pamiatch – Eterna seja a sua memória!

Família Firman

PROCESSO DE CANONIZAÇÃO DA IRMÃ ANATÓLIA SEGUE PARA ROMA

Com grande alegria e gratidão, no dia 12 de abril de 2022, na Capela da Casa Provincial Madre Anatólia, em Curitiba – Paraná, realizou-se a sessão de encerramento do processo na Eparquia/Metropolia da Irmã Anatólia Tecla Bodnar, SMI, o qual teve seu início em 18 de junho de 1993, sendo nomeada como postuladora a Ir. Josafata M. Pachechenik, SMI.

O então Bispo Eparca Dom Efraim B. Krevey, OSBM (in memória) deu abertura ao processo, nomeando o Tribunal para instruir o mesmo. Foram nomeados: Pe. Edison Boiko – Juiz Delegado; Pe. Januário B. Prestavski, OSBM – Promotor de Justiça; Ir. Isaura M. Martenichen, SMI – Notária Atuária; Ir. Eumélia M. Ternovski, SMI – Notária Adjunta (in memória). Para a comissão histórica foram nomeados: Pe. Tarcísio O. Zaluski, OSBM, Pe. Daniel Kozlinski, Ir. Rosália A. Paraschtiuk, SMI. Como tradutora, foi nomeada Ir. Veronica Koubetch, SMI. Com a sagração episcopal do Pe. Daniel Kozlinski, foi nomeado o Pe. Basilio Koubetch para substituí-lo.

Para realizar esse árduo trabalho, empenharam-se membros da Congregação das Irmãs Servas de Maria Imaculada e sacerdotes. Leigos e leigas contribuíram com seus valiosos testemunhos. Em sua fala inicial, durante a sessão, Dom Volodemer enfatizou que *“a causa de canonização tomou corpo e amadureceu, sinalizando uma longa caminhada, que foi não somente canônica, mas também espiritual. Os trabalhos do inquérito significaram uma busca da verdade histórica, que foi lembrando, revelando e confirmando a vida de virtudes heroicas e a fama de santidade da Serva de Deus, Irmã Anatólia”*.

A sessão de encerramento teve início às 10 horas com a oração do “Moleben” em honra a Nossa Senhora e foi dirigida pelo Arcebispo Metropolitano Dom Volodemer Koubetch. Participaram do rito os membros do Tribunal e algumas irmãs da comunidade religiosa.

Os documentos e testemunhos recolhidos sobre a Serva de Deus foram lacrados e serão enviados para a Congregação das Causas dos Santos, em Roma, onde será realizada a segunda fase do processo de Beatificação da Serva de Deus Ir. Anatólia.

Para Dom Volodemer, o encaminhamento deste processo *“é uma riqueza não somente para a Província, mas para toda a Congregação das Irmãs Servas de Maria Imaculada, para a Metropolia, para a Igreja Católica Ucraniana e para a Igreja Universal”*.

Deste modo, o testemunho da Irmã Anatólia representa um aprendizado para a nossa vida cristã, religiosa e eclesial. A Madre Provincial Ir. Deonisia Diadio, SMI, em sua mensagem aos presentes, destacou: *“Estamos na Semana Santa, momento em que celebramos a paixão, morte e*

ressurreição de Jesus. Ao reviver os passos de Cristo, da morte para a vida, da treva para a luz, somos igualmente convidados a fazer uma releitura deste processo. Com esperança, aguardamos o reconhecimento de santidade da nossa Serva de Deus, Ir. Anatólia, para celebrarmos a alegria da ressurreição nos nossos altares”.

As Irmãs Servas de Maria

Imaculada da Província São Miguel Arcanjo agradecem a todos pelo envio de cartas de agradecimento por graças recebidas pela intercessão da Serva de Deus e solicitam que continuem rezando pela sua Beatificação e comuniquem as graças recebidas nos seguintes endereços:

ESCOLA MADRE ANATÓLIA

Rua Martim Afonso, 575

CEP 80410-060 CURITIBA – PR

Telefone: (41) 3223-7759

E-mail: postuanatolia@gmail.com

Também podem ir até a Casa da Memória Serva de Deus Anatólia Tecla Bodnar, SMI em Prudentópolis, PR, bem como às casas das Irmãs Servas, se houver na sua comunidade.

Elevamos a Deus nosso louvor e gratidão pela graça de termos uma candidata aos altares, uma mulher do nosso povo, da nossa cultura, do nosso contexto ucraniano-brasileiro, da nossa Igreja e da nossa Congregação.

“Glória a Deus, louvor a Maria e paz a todos nós”, especialmente ao nosso sofrido povo ucraniano que padece pela injusta e inaceitável guerra.

Serva de Deus, Irmã Anatólia, interceda a Deus por nós!

Ir. Juliane Martinhuk e Ir. Josafata Pachechenik

RITO DE CONCLUSÃO DE ENCERRAMENTO DO PROCESSO METROPOLITANO DE CANONIZAÇÃO DA IRMÃ ANATÓLIA TECLA BODNAR, SMI

Capela do Colégio Madre Anatólia

Curitiba, 12 de março de 2022

HOMILIA DE DOM VOLODEMER

Слава Богу! Честь Марії! Нам мир!

Reverendíssima Superiora Provincial Irmã Deonisia Diadio,

Caríssimas Irmãs,

Reverendíssimos Padres!

Sinto-me honrado e agraciado por estar presente neste ritual canônico de conclusão dos trabalhos do processo de canonização da Irmã Anatólia. É uma conquista histórica que nos traz muita motivação vital, espiritual e moral. Uma conquista a ser alegremente valorizada e reconhecida, como um bem importante e digno de ser

levado adiante até o rito de canonização, se essa for a vontade de Deus.

A conclusão do processo em nível de Metrópolia é um ganho com vários significados. Primeiramente, significa uma valorização e resgate da história da Província São Miguel Arcanjo. Somos carentes de textos históricos mais aprofundados e científicos sobre a história eclesial aqui no Brasil e as biografias dos nossos protagonistas, eclesiais, religiosos,

religiosas e leigos, são escassas. Com o trabalho cuidadoso, competente e assíduo dos historiadores, vemos que dos documentos arquivados e dos relatos das testemunhas emerge uma figura importante, na verdade, uma protagonista da história da Província e da Metrópolia: Madre Anatólia Tecla Bodnar.

Isso tem um alcance muito grande: é uma riqueza não somente para a Província, mas para toda a Congregação das Irmãs Servas de Maria Imaculada, para a Metrópolia, para a Igreja Católica Ucraniana e para a Igreja universal.

A condução do próprio processo já constitui um aprendizado e uma motivação para a continuidade, agora em nível da Congregação para a Causa dos Santos.

O encerramento do processo congregacional-metropolitano é motivo de grande alegria e muita satisfação, que fortalece a esperança presente e futura de nossa superação dos desafios do mundo atual. Temos, portanto, na pessoa de Irmã Anatólia, um modelo, uma referência para o pensar, sentir, viver e agir nos tempos difíceis em que vivemos. Se Ir. Anatólia venceu, pela sua fé e pela graça divina que lhe foi dada, nós também podemos vencer.

O testemunho de Irmã Anatólia constitui um aprendizado para a nossa vida cristã, religiosa e eclesial. Como Mestra de noviças durante treze anos e como Superiora Provincial durante 20 anos garantiu o futuro da Congregação. E tudo isso num contexto de saúde frágil e inúmeras dificuldades. As dificuldades e os sofrimentos foram ocasiões para o seu cultivo das virtudes cristãs e de muitas orações, principalmente pelos sacerdotes. Nos dois últimos anos de sua vida ficou presa ao leito devido a uma gangrena incurável, sofrendo dores atroz. Contemplando o Calvário de Cristo, ela Anatólia teve motivação para viver o seu calvário. Ela buscava suas forças em Jesus Crucificado e presente no Sacramento da Eucaristia, refugiando-se em todos os momentos da vida no seu Sagrado Coração. A Imaculada Mãe de Deus foi seu perene modelo, guia e proteção. Contemplando a Mãe de Deus que, aos pés da cruz, se tornou a mãe da Igreja, Anatólia, em seu calvário, se tornou uma mãe espiritual para todos nós. A oração que ela compôs e rezava durante o seu ministério de governar a Província revela uma alma totalmente voltada para Jesus a fim de cumprir ao máximo a vontade do Pai.

A Congregação merece um elogio por ter encaminhado o processo de canonização de um membro da grandeza humana e cristã de Irmã Anatólia. É uma riqueza e um dom para toda a Igreja de Cristo.

Um agradecimento muito especial aos teólogos, historiadores, postuladoras e demais assessoras pelo trabalho canonicamente bem executado. São um motivo de santo orgulho e merecem um grande “parabéns”.

Mas a gratidão maior e o louvor nós dirigimos a Deus, que nos deu a graça de ter uma candidata aos altares: uma pessoa do nosso povo, da nossa cultura, do nosso contexto ucraniano-brasileiro, da nossa Igreja, da nossa Congregação.

Com o processo congregacional-episcopal-metropolitano, foi realizada uma bela caminhada não somente canônica, mas também espiritual. Agora nos resta colaborar com as autoridades do Vaticano, imitar as virtudes de Madre Anatólia e orar para que ela seja, de fato, elevada aos altares para o bem de todos nós e da Santa Igreja.

Amém!

ENCONTRO SINODAL INTERCONGREGACIONAL

Em preparação para o Sínodo 2023, somos convidados a trilhar o caminho sinodal – comunhão, participação e missão. O Papa Francisco convida todos os fiéis a caminhar juntos, de mãos dadas, em comunhão, para escutar uns aos outros, atentos à voz do Espírito Santo. Sendo assim, as Irmãs Servas de Maria Imaculada, através da Conselheira

Provincial, responsável pela Pastoral, Ir. Eliceia Harmatiuk, SMI, organizaram o Encontro Intercongregacional, o qual aconteceu no último dia 30 abril, na Casa de Oração Irmã Josafata Hordachevska, em Ponta Grossa.

Participaram deste importante momento: Dom Volodemer Koubetch – Arcebispo Metropolitano; Dom Meron Mazur – Bispo Eparca; Padres Basilianos: Antonio Zubek, – Superior Provincial dos Padres Basilianos, Dionísio Horbus, Antônio Royk Sobrinho, Inácio Malinoski, Ir. Irineu Letenski; representando o Clero Diocesano: Pe. Samoel Hupolo e o seminarista Alexandre Hanchuck; Catequista Nadir Vozivoda – Diretora do Instituto Secular das Catequistas do Sagrado Coração de Jesus com outras três Catequistas; Ir. Edilma Vesolovski – Superiora Geral das Irmãs Catequistas de Sant’Ana com outras três irmãs; Ir. Marta Anatólia Marinhak – Vice Provincial das Irmãs Ucrânicas de São José com outras duas irmãs; Ir. Maria Dmetriv – Superiora da Delegação das Irmãs Basilianas com outras seis irmãs, Ir. Deonisia Diadio – Superiora das Irmãs Servas de Maria Imaculada com outras trinta irmãs.

Após o café, os participantes se reuniram no salão principal onde foram calorosamente acolhidos pela Superiora Provincial, Ir. Deonisia Diadio, SMI, a qual enfatizou que *“a Igreja Católica está vivendo um tempo de reconhecer que a sinodalidade não é uma ideia de alguns, mas é constitutiva do seu ser e agir. O caminhar ‘juntos’ não pode ser uma pequena frase a usar e a abusar. Terá de ter implicações e suscitar uma profunda atualização do nosso modo de ser cristãos e de viver responsabilmente em Igreja”*.

Em seguida, Ir. Celina Sloboda, SMI conduziu o momento de oração fundamentado na passagem bíblica de Lc 21,13-25, que relata a passagem dos discípulos de Emaús. Disse ela durante a reflexão: *“o texto de Emaús oferece para nós o modelo do caminho sinodal que a Igreja começa a viver desde agora. É o ‘caminhar juntos’ que queremos fazer, como Igreja, Congregação, Instituto, Paróquia e participando com alegria desse processo em que todos nós iremos crescer no caminho com Jesus e como Igreja”*.

Cada instituição trouxe a imagem de seu fundador e a Ir. Celina lembrou que *“nossos fundadores foram homens e mulheres que fundaram comunidades de Vida Consagrada, impelidos pelo Espírito Santo! Iniciaram um caminho juntos! E não se perderam no caminho, não perderam o carisma, o foco, a fé. Eles saíram de suas terras, trilharam um caminho longo. Os nossos fundadores eram tão sintonizados com a sua época e necessidades do seu tempo, que as suas respostas produziram verdadeiramente um movimento carismático que é o nosso instituto. O SIM que o fundador deu continua vivo, dando frutos na missão”*.

Após este momento de espiritualidade, muito especial e profundo, tendo retornado ao salão, Dom Volodemer Koubetch – Arcebispo Metropolitano foi convidado a conduzir a reflexão com o tema “Sinodalidade – comunhão, participação e missão na vida das comunidades de consagrados”. Dom Volodemer falou sobre sermos uma Igreja sinodal! Pois esta é a essência da Igreja, que tem sua raiz no próprio Deus, Uno e Trino, revelado em Jesus Cristo. Nesse sentido, apontou aspectos da Vida Sinodal na Trindade e da Vida Sinodal na Igreja e, diante de tais bases teológicas e eclesiológicas, a vida consagrada só terá que ser mesmo marcada pela comunhão e pela sinodalidade. Disse ele: *“as comunidades de consagrados devem ser reflexo da Santíssima Trindade na Igreja”*.

Em seguida, Dom Meron Mazur – Bispo Eparca foi convidado a fazer uso da palavra refletindo sobre o tema “Igreja Sinodal: caminhar juntos – a esperança para a qual o Senhor nos chama”. Dom Meron afirmou que somos convidados a testemunhar o amor de Deus e todos somos responsáveis pelo anúncio do Evangelho. Para construir essa Igreja Sinodal é necessário exercitar e

vivenciar três verbos: encontrar, escutar e discernir. Encontrar o Senhor, escutar o que Ele nos diz e então escolher o caminho a seguir. *“O encontro com Jesus é a única esperança para todos nós”*, disse Dom Meron.

Após as profundas e valiosas reflexões feitas pelos Bispos, ficaram vários questionamentos. O desafio é caminhar juntos na busca pelas respostas e corresponder àquilo que Cristo espera dos homens e mulheres

consagrados hoje.

O período da manhã encerrou-se com a Divina Liturgia celebrada pelos Bispos e padres presentes e conduzida pelas Irmãs Basilianas. As leituras foram do Domingo das Mulheres Miróforas. Durante a homilia Dom Volodemer disse que precisamos *“ser miróforas-miróforos: portadoras-portadores do santo óleo. Como as mulheres do Evangelho, precisamos levar consigo sempre o óleo do amor, da solidariedade, da paz, o óleo do diálogo e da escuta e ungir generosamente a quem necessitar. Que a experiência das mulheres miróforas com o Cristo Ressuscitado seja uma alegre motivação para a nossa missão de portadores da Palavra e do amor de Deus!”*

Em seguida todos se dirigiram para o almoço.

Retornando do almoço, as Irmãs Ucrânicas de São José conduziram uma dinâmica, enfatizando a importância da unidade e da comunhão e que a harmonia depende de cada um fazer a sua parte; para isso, fizeram uso da música “Jerusalema” (feat. Nomcebo Zikode).

Estando todos motivados e contagiados pela alegria da dança realizada, foi dada continuidade à programação que consistiu em minipalestras. Citamos aqui os palestrantes e os temas: Pe. Antonio Zubek, OSBM – “Como estimular confiança e fechar feridas entre os consagrados”; Pe. Samoel Hupolo – “Como entrançar relações e aprender uns dos outros na vida comunitária”; Ir. Deonisia Diadio, SMI – “Como fazer germinar sonhos, fazer florescer a esperança e ressuscitar uma aurora de esperança na nossa Igreja”; Catequista Nadir Vogivoda, CSCJ –

“Como criar um imaginário positivo que ilumine as mentes, aqueça os corações, restitua força às mãos dos consagrados e leigos”.

Tendo os palestrantes finalizado suas instigadoras colocações, os participantes foram divididos em sete grupos para dialogarem sobre o que foi abordado e cada grupo deveria elaborar uma pergunta para um dos palestrantes. Ao retornarem ao salão principal, as questões foram repassadas e respondidas. Com isso, fica evidenciado que são inúmeros os desafios da Igreja hoje e que se torna imprescindível organizar momentos de diálogo, partilha e escuta.

Para finalizar este memorável encontro, Ir. Edilma Vesolovski, ICSA conduziu o momento de espiritualidade que levou os presentes à interiorização e a tranquilidade, pois a certeza que emana é que Cristo está vivo e que caminha conosco, Ele é a luz em meio às trevas, Ele é a certeza em meio às dúvidas, Ele é a paz em meio a guerra, Ele é o amor que vence o ódio, Ele é a vida que vence a morte.

Recebendo a bênção do Bispo Dom Meron, o encontro encerrou-se com um saboroso lanche.

Com certeza, esse dia foi de grande alegria e crescimento. Com espírito renovado, todos voltaram para suas comunidades, na certeza de que é possível ser e construir uma Igreja sinodal. Deus seja louvado por este encontro que reuniu 56 pessoas.

“Há diversidade de dons, mas um só Espírito” (1Cor 12,4).

Ir. Juliane Martinhuk, SMI

ENCONTRO REGIONAL DA JUVENTUDE EM ANTÔNIO OLINTO

No domingo, primeiro dia do mês de maio de 2022, Dia do Trabalho, nas dependências do Santuário Nossa Senhora dos Corais, Município de Antônio Olinto, PR, deu-se início ao III Encontro da Juventude Ucraniana, em parceria com a Pastoral da Juventude da Metrópolia Católica Ucraniana São João Batista e o grupo de jovens do próprio Santuário. Foram convidados os jovens das paróquias e comunidades que pertencem ao setor II: Paróquia de Mallet, Paróquia de Dorizon, Paróquia de Vera Guarani (Paulo Frontin), Paróquia de Cruz Machado, Paróquia de União da Vitória – São Basílio Magno e Santíssima Trindade do Distrito São Cristóvão; Comunidade de São Mateus do Sul, PR (da Paróquia Menino Jesus de Canoinhas, SC), Comunidade de Rio Azul (da Paróquia de Mallet); Comunidade de General Carneiro (da Paróquia São

Basílio Magno). Confirmaram presença ao evento 145 jovens – número que superou as expectativas da coordenação dessa pastoral.

O encontro iniciou-se às sete horas com a acolhida dos jovens no salão de eventos para um apetitoso café, preparado pela comunidade local. Em seguida, os participantes se dirigiram ao Santuário Nossa Senhora dos Corais para a palestra. Abrindo o encontro, o Padre Pároco e Reitor Basilio Koubetch cumprimentou a todos, dando as boas-vindas aos jovens, mencionando as paróquias e comunidades participantes. Saudou o Arcebispo Metropolitano Dom Volodemer e o Padre Samoel Hupolo, agradecendo-lhes pela preciosa presença. Em seguida, passou a palavra ao palestrante.

Iniciando, o Padre Samoel cumprimentou a todos, destacando que este é o primeiro evento do qual estamos participando e organizando na pós-pandemia. Enalteceu a presença de todos, o que engrandece os nossos corações. *“Quem fica mais contente é aquele que nos deu a vida: Deus”*, disse. Ele fez uma breve reflexão baseada no documento Exortação apostólica pós-sinodal do Papa Francisco intitulada *Christus vivit* – para jovens e para todo o povo de Deus. O Papa quer mostrar basicamente a cada jovem a importância de acolher o chamado a ser Igreja viva, a ter um espírito jovem, procurando trilhar os caminhos de Deus na sua comunidade local. Os líderes eclesiais insistem para que haja participação de todos, para que os jovens sejam protagonistas, atuantes em seus grupos. A Igreja se alegra quando recebe o “sim” de cada um. Como nos personagens da Sagrada Escritura, a inspiração divina precisa fazer parte de cada um.

O palestrante convidou a Irmã Simone para ler as passagens bíblicas escolhidas para o momento. O primeiro trecho tirado do livro do Gênesis 37 remete à juventude de José. O padre indagou os jovens sobre suas idades, convidando-os a ouvir o chamado e externar seu SIM: assumindo sua função, sendo protagonistas do compromisso assumido e colocando-se a serviço da comunidade. A Igreja tem algo a oferecer e pedir aos jovens: fazer as leituras nas celebrações, auxiliar na sacristia com o incenso, ingressar na equipe litúrgica, ajudar na cantoria, entre tantas outras atribuições. *“Não espere ter idade avançada para assumir algo. Para quantas coisas achamos espaços para nossa vida. Quantas vezes no dia abrimos o nosso celular? Quantas vezes abrimos a Sagrada Escritura por dia? E a palavra de Deus está fechada”*, advertiu o Padre Samoel.

Meditando sobre o trecho de Juízes, lido pela Irmã Simone, o palestrante comentou as dificuldades juvenis: questionamentos infundados, revoltas, divisões, desistências... Concluindo, ele lembrou que é preciso crescer como o adolescente Jesus: em sabedoria, estatura e graça, que formam os três pilares da formação juvenil.

Encerrando suas palavras, o Padre Samoel abriu espaço para que os jovens pudessem falar, indagando-os sobre quais efeitos a pandemia trouxe em suas vidas. A jovem Eduarda da Comunidade de General Carneiro relatou sua história de superação. Um jovem de Mallet indagou sobre a dificuldade de evangelizar os jovens; como trazê-los de volta? O Padre Samoel disse que usa a tática do “estômago” e explicou: *“marquei um almoço, um churrasco, marcamos um encontro de café colonial, trazendo a tática da partilha; entrar no mundo deles, sem se deixar levar por eles; chegar até eles; encontrar métodos”*. Outra jovem relatou que na pandemia teve tantos sentimentos que a amedrontavam e que *“estar aqui hoje é algo que permanece”*. Foi criado um grupo no Instagram, trazendo como referência a história de Carlos Acutis. O Padre Samoel sugeriu produzir reflexões para alimentar a página. Com a palavra, o jovem Diego da Comunidade São Miguel Arcanjo de General Carneiro trouxe o relato de sua atuação com o grupo de jovens entre dez e dezenove anos, que começou pequeno, mas cresceu quando o grupo assumiu o protagonismo juvenil. A jovem Teodora de Antônio Olinto deu seu testemunho de sofrimento, tendo perdido seu pai, vítima do Covid: *“se não fosse a fé e a persistência, nós não estaríamos aqui hoje. Depois que você entende que Deus quer o*

melhor para você, que quer uma resposta de você, tudo flui. Cativem os outros jovens, insistam, persistam”.

Para encerrar a palestra da manhã, foi rezado um Pai-nosso e uma Ave Maria.

Às dez horas, iniciou-se a Divina Liturgia, celebrada pelo Arcebispo Metropolitano Dom Volodemer Koubetch e concelebrada pelos padres Basílio Koubetch e Samoel Hupolo. O Diácono João Karpoviz participou ao lado do altar. A Divina liturgia foi lindamente entoada pelas Irmãs Servas de Maria Imaculada, em conjunto com os jovens.

Proclamado o Evangelho, o Arcebispo Metropolitano Dom Volodemer Koubetch dirigiu a homília aos jovens, continuando o tema do

protagonismo, desenvolvido na palestra do Padre Samoel. Ele explicou os conceitos de sinodalidade e protagonismo; analisou duas palavras importantes, resistência e *enturmamento*, que ouviu nos depoimentos dos jovens; e comentou duas mensagens tiradas das leituras do dia de hoje – Domingo das mulheres miróforas. Sua fala girou, então, em torno dos seguintes elementos: 1) sinodalidade: a Igreja não é só dos Papa, dos bispos, dos padres, dos religiosos e sim de todo o povo de Deus, centrado em Jesus Cristo, iluminado e fortalecido pelo Espírito Santo, os jovens devem caminhar juntos no ambiente eclesial, criar união e comunhão, fazendo convergir seus caminhos; 2) protagonismo: os jovens precisam ser líderes, ter iniciativa; 3) resistência: os jovens devem resistir a tudo que está errado e negativo, mas acolher com gratidão tudo o que é correto e bom, especialmente a Palavra de Deus e o ensinamento da Igreja; 4) *enturmamento*: significa esforço, engajamento, criar energias, criar forças para que as coisas andem e alcancem seus objetivos, os jovens são fortes quando são unidos, enturmados; 5) diaconia: os jovens prestam serviços à comunidade; 6) “miroforia”: como as mulheres “miróforas”, os jovens devem ser “miróforos” e levar o óleo da bondade, alegria, jovialidade, coragem e otimismo. *“A juventude não é o futuro da igreja, já é Igreja. O Papa quer uma Igreja alegre, quer anunciadores da boa-nova com alegria, quer pessoas corajosas, não tendo medo de sua identidade católica”*, enfatizou Dom Volodemer.

A Divina Liturgia prosseguiu. Ao fim da celebração, o Padre Basílio agradeceu a presença de todos, transmitiu os recados e proferiu ainda as seguintes palavras aos presentes: *“Jovem! Você é importante e protagonista hoje! Você é importante diante de Deus desde antes de nascer. Você foi, é e sempre será importante para a Igreja. Valorize-se, seja otimista e protagonista. A segunda mensagem é: Cada um de nós precisa muito de Deus. Não é Deus que precisa de nós, mas somos nós que em todos os momentos e situações precisamos muito d’Ele! Estar de bem e sempre unidos com Deus é o que vai nos proporcionar a necessária força e coragem para vencer, a sabedoria e a luz Divina a cada jovem aqui presente”*.

Após a Divina Liturgia, os jovens se dirigiram à frente do Santuário para registro da foto oficial do encontro. Em seguida, se dirigiram ao salão para o almoço.

Às treze horas e trinta minutos, no salão iniciou-se um ciclo de dinâmicas, dirigidas pelo professor de Educação Física Robson, que veio do Boqueirão, Curitiba. Bem descontraído e animado, ele levou os jovens a moverem-se. A tarde seguiu bastante animada.

Aproximando-se do fim do evento, o senhor Robson agradeceu a participação de todos os jovens nas dinâmicas e brincadeiras, bem como destacou a importância da perseverança na fé e contribuição para uma comunidade unida. Convidada pelo Padre Samoel, a senhora Lucimara Nogas Krefer trouxe uma mensagem

de reflexão para motivar os jovens em sua caminhada, narrando a história do velho sábio e seus dois lobos internos, um bom e outro mau, que lutam ferozmente; e sobrevive, vence o lobo que é alimentado, cuidado. Os presentes foram encorajados a refletirem diariamente sobre quais sentimentos alimentam em suas vidas. Foram convidados a serem perseverantes na fé, na oração diária. Orou-se para que com a luz do Espírito Santo todos tenham sabedoria para saber discernir suas escolhas. O encorajamento espiritual foi concluído com os seguintes apelos: *“Abracem com coragem e determinação as possibilidades de crescimento. Coloquem muito amor em tudo que realizam. Sejam empáticos.*

Perdoem sempre. Transmitam alegria constantemente. Tenham pensamentos saudáveis, como diz o Evangelho de Lucas 11,34: seus olhos são a lâmpada do seu corpo. Então, se seus olhos são saudáveis, todo o corpo estará cheio de luz, mas quando sua visão é ruim, seu corpo está cheio de escuridão. Apresentem seus planos a Deus. Tenham relacionamentos saudáveis. Não permitam ser influenciados por modismos. Encorajem-se! Sejam muito felizes!”

Enalteçemos a organização impecável e o acolhimento ímpar do Conselho Administrativo Paroquial junto com o Padre Pároco e Reitor do Santuário, do Grupo de Jovens de Antônio Olinto, dos fiéis da Paróquia e das Irmãs Servas de Maria Imaculada. Como forma de agradecimento, os jovens de Antônio Olinto distribuíram uma singela lembrança a todos os presentes.

Lucimara Nogas Krefer

ENCONTRO DOS PADRES COORDENADORES DA AÇÃO EVANGELIZADORA

Os padres coordenadores diocesanos da Ação Evangelizadora no Paraná tiveram um encontro iniciado na tarde de segunda-feira, 9 de maio, no Seminário Santo Agostinho, em Maringá, e encerrado na quarta-feira, 11 de maio, ao meio-dia. Foi um encontro de estudos e encaminhamentos. Contou com a participação de 23 padres e foi coordenado pelo bispo de Guarapuava e secretário da CNBB Sul 2 dom Amilton Manoel da Silva e pelo secretário executivo da CNBB Sul 2 padre Valdecir Badzinski.

1º dia – segunda-feira – 9 de maio

Após dois anos de restrições devido à pandemia, durante os quais foram possíveis somente encontros remotos, o grupo se reuniu presencialmente, colocando como primeiro trabalho da pauta uma partilha pessoal e pastoral. Dom Amilton afirmou que, depois desse tempo, sem a proximidade do encontro, foi muito importante dedicar essa tarde para ouvir como cada padre estava se sentindo pessoalmente e com relação à evangelização. *“Percebemos que há um esforço grande dos padres nesse retorno da pandemia, assim como há uma resposta bonita do nosso povo. O povo não está voltando apenas a forma presencial, o povo está voltando com muita expectativa, com muito desejo do novo nesse período que podemos chamar de pós-pandemia, e há uma esperança estampada em cada ação e em cada gesto que eles têm feito. Isso está motivando os padres”*, disse dom Amilton.

Segundo dom Amilton, o contexto atual tem sido impulsionado pelo Sínodo. *“O processo sinodal, de alguma forma, tem reencantado as dioceses, ele chegou numa hora muito boa. O Sínodo veio impulsionar essa pós-pandemia a ter um retorno bonito, num processo de escuta. Tudo isso ficou evidenciado nas partilhas dos padres”*.

O grupo encerrou os trabalhos do dia com uma missa que foi presidida pelo padre Genivaldo Ubinge, da Arquidiocese de Maringá, ladeado pelo padre Fábio Augusto Welter, da diocese de Foz do Iguaçu, e pelo padre Carlos Antonio Gomes, da diocese de Umuarama.

2º dia – terça-feira – 10 de maio

No segundo dia do encontro dos Padres Coordenadores Diocesanos da Ação Evangelizadora, a primeira atividade foi a oração das *Laudes*, na capela do Seminário Santo Agostinho. Após o café, o bispo de Guarapuava e secretário do Regional Sul 2 da CNBB, dom Amilton Manoel da Silva, trabalhou com os padres o tema: “Igreja: carisma e instituição”.

Após o intervalo, o arcebispo de Londrina e presidente da CNBB Sul 2, dom Geremias Steinmetz, esteve presente para falar aos padres sobre a 6ª Semana Social Brasileira, a Assembleia Eclesial da América Latina e do Caribe e a próxima Assembleia do Povo de Deus.

Segundo dom Geremias, esse é um grupo que está muito perto do episcopado e que, por isso mesmo, entende bem o pensamento dos bispos no sentido pastoral e teológico. *“É um encontro de padres que têm bastante conhecimento da Igreja do Paraná e de toda a sua problemática. Mas o importante é que eles querem olhar mais amplamente, além da Igreja do Paraná, compreendendo o que vem sendo dito pela Igreja a partir da Assembleia Eclesial do CELAM e também da CNBB, sobretudo os grandes desafios que o Papa Francisco nos propõe quanto à sinodalidade a ser vivida nas nossas dioceses”*, afirmou dom Geremias.

Outro assunto encaminhado nessa manhã, por dom Geremias, foi sobre a próxima Assembleia do Povo de Deus, prevista para ser realizada no próximo mês de setembro. *“É um desafio grande organizar essa Assembleia, definir a sua temática e a assessoria. Vamos fazê-la por Províncias e, com isso, queremos quadruplicar o número de participantes. Dessa forma, podemos ter mais pessoas para ajudar na questão da reflexão em nosso Regional Sul 2 da CNBB”*, disse o arcebispo.

O Regional Sul 2 da CNBB é composto por 18 arqui/dioceses e 2 Eparquias Católicas Ucrânicas, divididas em 4 Províncias Eclesiásticas. As quatro Províncias estão assim divididas:

- Província Eclesiástica de Curitiba: Arquidiocese de Curitiba e as dioceses de Paranaguá, São José dos Pinhais, União da Vitória, Ponta Grossa, Guarapuava, Metrópolia Católica Ucrânica e Eparquia Nossa Senhora Imaculada Conceição.

- Província Eclesiástica de Londrina: Arquidiocese de Londrina e as dioceses de Jacarezinho, Cornélio Procópio e Apucarana.

- Província Eclesiástica de Maringá: Arquidiocese de Maringá e as dioceses de Campo Mourão, Umuarama e Paranaíba.

- Província Eclesiástica de Cascavel: Arquidiocese de Cascavel e as dioceses de Toledo, Foz do Iguaçu e Palmas-Francisco Beltrão.

Na tarde, o tema principal foi a Pastoral do Dízimo, abordado pelo bispo de Campo Mourão e referencial para a Pastoral do Dízimo no Paraná,

dom Bruno Elizeu Versari. Ele trabalhou o tema com os padres a partir de três pontos: os textos bíblicos, a evolução histórica e os desafios atuais.

Dom Bruno iniciou sua reflexão a partir da pergunta: *“Por que é tão difícil falar sobre o dízimo?”*. A partir de então, ele recordou como o dízimo é abordado na Bíblia,

desde o tempo de Abraão, quando o dízimo era algo voluntário, até o tempo dos Atos dos Apóstolos, quando nasce a Igreja, a partir da partilha dos bens.

Em seguida, dom Bruno fez um resgate histórico sobre a história do dízimo na Igreja do Brasil, desde o seu descobrimento em 1500. Ele relatou que até 1891 era tarefa do rei recolher o dízimo e sustentar a Igreja e o clero. Depois, com a separação da Igreja do Estado, o sustento da Igreja ficou a seu próprio cargo, o que acarretou um período de grandes dificuldades. Esse relato histórico ajuda a compreender por que a cultura do dízimo ainda é frágil na Igreja.

Por fim, dom Bruno trouxe a questão do dízimo para os dias atuais, para a realidade do Regional Sul 2 da CNBB, questionando: *“Em que podemos ser mais ousados, criativos, unidos e missionários?”*.

Segundo dom Bruno, é muito importante discutir, partilhar e estudar o dízimo com os padres coordenadores da ação pastoral e evangelizadora nas dioceses. *“O padre é o primeiro evangelizador e o dízimo é para evangelizar, faz parte do processo evangelizador das pessoas. No grupo dos padres, a minha intenção é propor a eles esse entusiasmo pela Palavra de Deus e o dízimo está na Bíblia”*, relatou o bispo.

Após a exposição de dom Bruno, os padres fizeram um momento de partilha, relatando as experiências de dízimo que têm dado certo e também os desafios que encontram em suas dioceses. Dom Bruno recordou que, no período da pandemia, as dioceses que já tinham o dízimo bem estruturado e organizado passaram com menos dificuldades.

Ao final da tarde, o grupo fez uma visita pastoral à Cúria da Arquidiocese de Maringá. Logo após, concluíram as atividades do dia com uma missa na Catedral Nossa Senhora da Glória, que foi presidida pelo bispo de Guarapuava e secretário do Regional Sul 2 da CNBB, dom Amilton Manoel da Silva, ladeado pelo padre Genivaldo Ubinge, da Arquidiocese de Maringá, pelo padre Alex Cordeiro dos Santos, da Arquidiocese de Curitiba, pelo padre Fábio Welter, da diocese de Foz do Iguaçu e pelo padre Divo de Conto, da Arquidiocese de Cascavel.

3º dia – quarta-feira – 11 de maio

Os padres Coordenadores Diocesanos da Ação Evangelizadora no Paraná iniciaram o último dia do seu encontro com a missa, presidida pelo bispo de Guarapuava e secretário do Regional Sul 2 da CNBB, dom Amilton Manoel da Silva, ladeado pelo padre Érico Gabriel Gurkowski, da diocese de Guarapuava, e pelo padre Paulo Alves Martins, da diocese de Paranavaí.

Ao longo da última manhã de trabalhos, os padres trataram sobre o Conselho Nacional do Laicato do Brasil (CNLB), a Pastoral da Escuta, a Cartilha de Orientação Política 2022, a capelania hospitalar e a

Pastoral Catequética com foco na Iniciação à Vida Cristã.

De forma geral, a avaliação final dos padres sobre o encontro foi muito positiva. Eles destacaram a volta do encontro presencial como um dos fatores mais importantes para ajudar a refletir sobre a evangelização.

Para o padre Anderson Ulatoski, da diocese de Paranaguá, que participa pela primeira vez do encontro, o mais importante foi a experiência da fraternidade. *“Houve muita participação, com um clima leve e de respeito mútuo. Também, evidentemente, trabalhamos muito percorrendo em todos os temas da pauta. Sendo a primeira vez que participo, me senti muito bem e acolhido e, principalmente, senti que somos um grupo que tem coesão no trabalho pastoral, temos sonhos e projetos em comum”*, disse padre Anderson.

Da arquidiocese de Cascavel, padre Divo de Conto, disse que o encontro foi uma verdadeira expressão de sinodalidade da Igreja no Paraná. *“Apesar da diversidade das dioceses, paróquias e comunidades, percebemos que temos elementos comuns de partilha, de preocupações e de projetos. Sempre é uma riqueza muito grande saber que a Igreja do Paraná tem uma organização, tem projetos e tem grupos, como esse nosso, com padres que se dedicam e auxiliam os bispos diocesanos para que a evangelização aconteça da melhor forma possível”*, afirmou padre Divo.

Para o padre Alexandre dos Anjos Filho, da arquidiocese de Londrina, que está na coordenação diocesana da ação evangelizadora desde 2019, o encontro teve o anseio de reconstruir. *“Nós viemos de um período em que as nossas lideranças ainda não voltaram totalmente para a pastoral e estão surgindo lideranças novas. Mas nós não vamos começar do zero, temos que dar continuidade aos trabalhos que foram interrompidos por conta da pandemia, porém, agregando as*

peças que estão chegando para que elas tenham essa cidadania eclesial e estejam conosco para dar continuidade aos projetos”, disse padre Alexandre. Quanto aos temas abordados no encontro, o sacerdote afirmou que também foram temas de reconstrução daquilo que já existia e daquilo que precisa ser fortalecido.

O padre Gaspar Gonçalves da Silva, da diocese de Campo Mourão, destacou como muito positiva a possibilidade de, novamente, estar próximo aos padres de outras dioceses que exercem a mesma função. *“A partilha de vida, das alegrias e das angústias é muito importante. É saber que todos nós temos conquistas e perdas semelhantes nessa caminhada de evangelização. Nesse encontro percebemos a riqueza das dioceses, apontando um horizonte comum nos trabalhos. Muita gratidão por ter participado”*, disse padre Gaspar.

O secretário executivo da CNBB Sul 2, padre Valdecir Badzinski, que coordenou o encontro junto com dom Amilton, disse que foi ocasião para fortalecer a convivência, o conhecimento e os direcionamentos para a ação evangelizadora em cada uma das dioceses. *“Esse encontro tem uma importância muito grande para estudos, avaliações, atualizações de temas relevantes nas ações da Igreja em cada uma das dioceses do Paraná. Especialmente nesse tempo, que podemos chamar de pós-pandemia, muita coisa precisa se adaptar e se renovar para atender às demandas e as necessidades das comunidades. Dessa forma, tratamos de temas atuais, à luz das Diretrizes Gerais da Ação Evangelizadora da CNBB 2019-2023, em vista do fortalecimento da ação evangelizadora em nossas dioceses”*, disse padre Valdecir.

Karina de Carvalho

RETIRO DO APOSTOLADO EM MARCELINO

Após um longo período sem poder realizar encontros e retiros presenciais devido à pandemia do Covid-19, entre os dias 27 a 29 de maio do corrente ano, pudemos realizar o retiro do Apostolado da Oração presencialmente. Este retiro realizou-se na Casa de Retiros Nossa Senhora do Amparo, Colônia Marcelino, Município São José dos Pinhais, Paraná. Participaram 73 membros vindos das diversas paróquias do Paraná e Santa Catarina. O retiro foi organizado pela Equipe do Apostolado da Oração da Metrópolia, tendo à frente a Coordenadora Irmã Juliane Martinhuk, SMI e a Vice-Coordenadora Irmã Marta Anatólia Marinhak, IUSJ. O tema central foi “Sinodalidade: acolher o chamado e se colocar a caminho”.

O retiro teve início no dia 27/05, às 20 horas, com a Novena (*Moleben*) em honra a Nossa Senhora, celebrada por Sua Excelência Dom Volodemer Koubetch – Arcebispo Metropolitano. Em sua homilia, ele destacou a importância da sinodalidade, pois esse era o tema do retiro. Disse ele: sinodalidade é “*caminhar com a Igreja*”, “*caminhar junto*”, “*caminhar ao encontro*”, “*caminhar com Maria*”, que foi a primeira a viver a sinodalidade, porque fez convergir maximamente os caminhos na realização da vontade de Deus por meio do seu SIM magistral. Quando Maria caminhou ao encontro de sua prima Isabel para levar-lhe a Boa Nova, ela já anunciou a vinda do Messias. Maria e Isabel são duas mulheres fortes e destemidas a serem imitadas pelos membros do Apostolado da Oração, que devem caminhar levando a Boa Nova, convidando os que ainda não fazem parte deste Movimento.

No sábado, na oração da manhã, Irmã Juliane colocou a importância do Espírito Santo nas nossas vidas. Invocar sempre o Espírito Santo em todas as situações do dia a dia! Ao levantarmos, devemos nos perguntar: Espírito Santo, o que vamos fazer juntos hoje? No momento de espiritualidade, cada participante recebeu um cartão com um dos dons do Espírito Santo, como convite para a vivência.

Após a oração da manhã, Dom Volodemer conduziu a primeira reflexão, abordando o tema do retiro, com enfoque na espiritualidade do Apostolado da Oração, que se manifesta como uma espiritualidade sinodal. Sinodalidade é uma meta eclesial importante, que se traduz na maior participação e maior sintonia comunitária. Espírito sinodal é a convergência de todos os caminhos, pessoais,

comunitários, eclesiais. Em nosso caminhar, devemos ser amorosos, dedicados, justos, respeitosos uns com os outros. Precisamos ser pessoas virtuosas, fortes em espírito. O palestrante enfatizou que o Apostolado da Oração tem uma espiritualidade muito rica e apontou os aspectos sinodais presentes nos pilares do Apostolado da Oração; 1- Oferecimento do dia; 2- Vivência eucarística; 3- Devoção ao Sagrado Coração de Jesus; 4- Devoção a Maria Santíssima; 5- Devoção ao Espírito Santo; 6- Sentir com a Igreja. Falando sobre o contexto contemporâneo de secularização e indiferença religiosa, o Metropolita disse que é necessário fazer defesa da fé cristã e da religião, porque, quando é bem vivida, traz muito valor para o crente. *“Devemos nos preocupar em estar sempre no caminho de Deus, na busca da verdade”*, disse ele.

Após a importante reflexão realizada pelo Arcebispo Metropolita, tivemos o intervalo para um rápido lanche. Em seguida, o momento de reflexão foi conduzido pela Ir. Juliane com o tema: “identificação com o Coração de Jesus”. Este momento foi conduzido e enriquecido por diversos textos bíblicos que os participantes seguiam na própria Bíblia, trazida para este retiro. O momento foi bastante proveitoso para confrontar a nossa vida com a Palavra de Deus. A partir da afirmação de Jesus que se autodenominou manso, humilde, luz, verdade, vida..., como batizados, os membros do Apostolado da Oração foram convidados a responder: “quem sou?” Após a interiorização, anotaram a percepção de si mesmos e depositaram aos pés da imagem do Sagrado Coração de Jesus.

Finalizado esse momento, o grupo seguiu para o almoço. Retornando às 13h30min, o grupo realizou a “caça ao tesouro bíblico”, que consistiu em realizar os passos da Leitura Orante de uma forma

dinâmica,

aproveitando o espaço externo da casa. O texto utilizado para esse momento foi de Jo 2,1-11. Os participantes seguiam as pistas que estavam embasadas em textos bíblicos. Foi um momento de rica partilha, oração e comunhão.

Na sala de palestras, Irmã Marta Anatólia fez ensaio de alguns cantos ao Sagrado Coração de Jesus. Em seguida, Luciane Fagundes Tremba conduziu a preparação para a confissão, a qual se fundamentou no texto do encontro de Jesus com a Samaritana (Jo 4,5-43). Para atender as confissões, estavam presentes o Padre Neomir Doopiat Gasperin, Diretor da casa de retiros, e o Padre Domingos Starepravo, OSBM, que trabalha no Seminário dos Padres Basilianos em Curitiba. Foi bela a participação no Sacramento da Confissão.

Após o lanche e as confissões, os retirantes participaram da oração do terço meditado na gruta do pátio da igreja, o qual foi conduzido pela Catequista Dorotea *Naconesche*. Na sequência, tivemos trabalhos em pequenos grupos para refletir e dialogar sobre a Carta pastoral do Sínodo dos Bispos ao clero, aos consagrados e consagradas e a todos os fiéis da Igreja Greco-Católica Ucraniana: “A esperança para a qual o senhor nos chama”. O texto foi dividido, sendo um tópico para cada grupo. Foi bastante proveitosa essa partilha em pequenos grupos.

Às 18 horas, todos nos dirigimos para o jantar e, em seguida, para a igreja Santíssima Trindade, onde foi celebrada a Divina Liturgia e o “Moleben” a Nossa Senhora. O celebrante foi o Padre Neomir. Ao retornar da igreja, os participantes se dirigiram à capela da casa para um momento de adoração ao Santíssimo Sacramento, que foi preparado e conduzido pela Irmã Marta.

No domingo, às 07h30, foi servido o café da manhã e, às 8 horas, se fez a oração da manhã, também conduzida pela Irmã Marta. Tendo finalizado o momento de espiritualidade, o grupo foi para a sala de palestras e acompanharam a reflexão realizada pela Irmã Juliane: “O Apostolado da Oração – um caminho do coração”. A fala da irmã foi embasada no documento “Recriação do Apostolado da Oração” e no novo Estatuto, aprovado em 2018, que identifica o Movimento como rede mundial de oração do Papa. Também foram repassadas algumas questões de orientação geral sobre o Movimento.

Concluindo esse momento, nos dirigimos para a Divina Liturgia na igreja, que foi celebrada pelo Padre Neomir e cantada lindamente pela própria comunidade local. Após a foto oficial na igreja, todos os participantes seguiram para o almoço, servido no refeitório da casa de retiros. Lá foram feitos os agradecimentos à equipe que preparou as deliciosas refeições – membros da comunidade de Passo Amarelo.

Damos graças a Deus por esse retiro, que foi um momento de muita oração, reflexão e partilha. Os participantes retornaram para as suas comunidades cheios de alegria, renovados na fé e no desejo de viver mais profundamente a espiritualidade deste lindo Movimento, que é o Apostolado da Oração. O compromisso assumido foi de ser testemunhas de Cristo e transmitir o conhecimento adquirido, aplicando-o no seu dia a dia. Gratidão a todos que dedicaram seu tempo para este importante momento de oração e reflexão. Que o Sagrado Coração de Jesus derrame infinitas graças. Lembremos sempre que não há lugar mais seguro do que estar no Coração de Jesus!

Catequista Dorotea Naconesche

CULTO ECUMÊNICO NA SEMANA DE ORAÇÃO PELA UNIDADE

Na noite de quarta-feira, dia 01 de junho de 2022, às 20 horas, no centro de Curitiba, transcorreu um culto ecumênico na comunidade luterana mais antiga da capital paranaense. O evento contou com a presença das seguintes autoridades eclesíasticas: Dom Volodemer Koubetch – Arcebispo Metropolitano dos

Ucranianos Católicos no Brasil, Dom Jeremias Ferens – Arcebispo da Igreja Ortodoxa Ucraniana na América Latina, Padre Volnei Carlos de Campos – Presidente do CONIC – Conselho Nacional de Igrejas Cristãs, Pe. Joaquim Sedorowicz – Pároco da Arquicatedral Ucraniana São João Batista, Pe. Michael Barbusa – Vice-Chanceler da Metropolia, Pastor Luterano Nilton Giese, Pastor Luterano Sinodal Alfredo Jorge Hagsma. O belo evento ainda teve a participação do Coral Luterano e do Coral Ucraniano *Poltava*, além da presença das pessoas que vieram prestigiar o evento ecumênico.

O culto iniciou com uma palavra de saudação aos presentes proferida pelo Pastor Nilton Giese, o qual ressaltou a importância da unidade, mesmo com as particularidades de cada Igreja e religião. Após seu discurso, tocando violão, ele entoou um canto chamado “Aqui chegando senhor”. Ao término do canto, foi realizada uma oração trinitária.

Em seguida, o Pastor Luterano Sinodal Alfredo Jorge Hagsma fez a leitura de um texto da segunda Carta de São Paulo Apóstolo aos Tessalonicenses (2,13-3,5). Finalizada a leitura, os Seminaristas do Seminário Maior Arquieparquial São Josafat entoaram um canto em ucraniano denominado *Наче Повний Голос Дзвону*, seguido pela leitura do Evangelho de Mateus 2,1-6, proclamado por Dom Jeremias. Posteriormente, o Coral Ucraniano *Poltava* entoou um canto em ucraniano denominado *Боже Великий Єдиний*.

Para a ocasião, a homilia foi proferida pelo Metropolita Dom Volodemer, o qual saudou a todos os presentes e fez uma reflexão enfatizando a necessidade de o ecumenismo encampar um projeto comum de busca de um novo humanismo para a humanidade, citando principalmente os argumentos do Papa Emérito Bento XVI. Um dos trechos mais contundentes do pensamento pontifício é o seguinte: “*Contra um relativismo difuso que nada reconhece como definitivo e tende a defender como última medida apenas o próprio eu e os seus caprichos, nós propomos outra medida: o Filho de Deus, que é também verdadeiro homem. Ele é a medida do verdadeiro humanismo. O cristão de fé adulta e madura não é aquele que segue as ondas da moda e a última novidade, mas quem vive profundamente enraizado na amizade de Cristo. É esta amizade que nos abre a tudo o que é bom e nos dá o critério para discernir entre engano e verdade*”. O texto da homilia se encontra na íntegra a seguir neste boletim.

Terminada a reflexão de Dom Volodemer, o Pastor Nilton Giese convidou a todos a rezarem o credo Niceno-constantinopolitano e o Coral da Igrejinha Martin Luther realizou a entoação de um canto. Logo após o Padre Volnei Carlos de Campos fez uso da palavra e anunciou que a oferta do dia teria uma porcentagem destinada ao CONIC.

Encaminhando-se para o final, o coral da Igrejinha, junto com os presentes, realizou a Oração final denominada “Senhor, oramos agora”, escrita pelo ucraniano Wolodymyr Boruszewsk. A bênção final ficou a cargo do Padre Joaquim e Pastor Sinodal Alfredo, seguida pela oração do Pai Nosso em sua versão ecumê-

nica. Liderados por Dom Volodemer, as demais lideranças efetuaram uma bênção especial e o coral Igrejinha Martin Luther entoou o canto final.

Pe. Michael Barbusa

HOMILIA POR OCASIÃO DA SEMANA DE ORAÇÃO PELA UNIDADE CRISTÃ Curitiba – Igreja Luterana, 01 de junho de 2022

Boa noite a todos, todas!

Caros irmãos e irmãs em Cristo Jesus!

“Vimos o seu astro no Oriente e viemos prestar-lhe homenagem” (Mt 2,2).

Agradeço de coração pela oportunidade de estar com vocês para orar e refletir na busca da unidade, fraternidade, comunhão e paz. O Papa Francisco, em janeiro deste ano, motivou a participação ecumênica nesta semana de oração: *“Também nós, cristãos, na diversidade das nossas confissões e tradições, somos peregrinos em caminho, rumo à plena unidade. Aproximamo-nos mais da meta quanto mais fixo tivermos o nosso olhar em Jesus, nosso único Senhor”*.

De fato, estamos a caminho como peregrinos neste mundo de muitas graças e bênçãos, de muita bondade e beleza, mas também de muitas desgraças, mentiras, erros, falsidade, maldade, pecado, de muita fealdade moral. Em pleno século XXI, vivenciamos violências infundas, miséria, fome, abandono, guerras com característica de genocídio. A destruição ambiental assusta as mentes mais conscientes. Nossa casa comum grita por socorro. A incongruência na vivência da fé cristã por parte de alguns provoca indignação e perplexidade nas almas que se esforçam em concretizar os valores do Evangelho e do respectivo Reino. Vemos claramente que muitos males deste mundo têm autoria, têm origem, têm endereço, tem campo de atuação. Males que têm inspiração diabólica. E não pode haver nada mais diabólico do que uma guerra genocida. Quem apoia a guerra não é de Deus, mesmo que se identifique como cristão, mas é do demônio. Nossa humanidade está se desumanizando com as guerras e com o afastamento de Deus. Conforme o pensamento do filósofo Edgar Morin, a humanidade passa por uma crise sem precedentes, porque não consegue ser humana.

Vem a pergunta: O que nós cristãos podemos e devemos fazer neste quadro tão sombrio? Vendo e sentindo na pele tanta desumanidade, a resposta recai na busca sincera e persistente de humanismo, de humanidade. Mas qual humanismo, qual humanismo? Creio que a nossa fé comum, a fé cristã, por sua própria natureza, pelo seu fundador Jesus Cristo e pela sua experiência histórica, traz elementos valiosos nessa empreitada. Quanto humanismo nos ensinamentos de Jesus: *“O sábado foi feito para o homem, e não o homem para o sábado; de modo que o Filho do Homem é senhor até do sábado”* (Mc 2,27-28). *“Este é o meu mandamento: amai-vos uns aos outros como eu vos amei. Ninguém tem maior amor do que aquele que dá a vida por seus amigos”* (Jo 15, 12-13). *“Isto vos mando: amai-vos uns aos outros”* (Jo 15,17).

O Papa Emérito Bento XVI fala sobre um verdadeiro e “novo humanismo”, baseado em valores cristãos, tendo ele consciência aguçada sobre o contexto mundial atual de crise profunda, secularização, relativismo doutrinário e moral, descristianização por meio de ideologias anticristãs. Por ocasião do lançamento de sua nova biografia, Bento disse que a sociedade moderna está formulando um *“credo anticristão”* e punindo aqueles que resistem com *“excomunhão social”*; a maior ameaça que a Igreja enfrenta é uma *“ditadura mundial de ideologias aparentemente humanistas”*. Ideologias essas que atentam contra a vida e contra a família.

No dia 20 de março de 2009, Bento XVI pediu aos Bispos de Angola e São Tomé que transmitam a sua *“constante solicitude”* pelas suas comunidades e sublinhou a orientação que não de imprimir à sua atividade apostólica: *“Contra um relativismo difuso que nada reconhece como definitivo e tende a defender como última medida apenas o próprio eu e os seus caprichos, nós propomos outra medida: o Filho de Deus, que é também verdadeiro homem. Ele é a medida do verdadeiro humanismo. O cristão de fé adulta e madura não é aquele que segue as ondas da moda e a última novidade, mas quem vive profundamente*

enraizado na amizade de Cristo. É esta amizade que nos abre a tudo o que é bom e nos dá o critério para discernir entre engano e verdade”.

No dia 20 de maio de 2010, comentando as “raízes cristãs” da Europa, ele disse: “A cultura contemporânea, em particular na Europa, corre o risco da amnésia, do esquecimento e, portanto, do abandono do extraordinário patrimônio suscitado e inspirado pela fé cristã, que constitui o esqueleto essencial da cultura europeia. No entanto, hoje, essas raízes são vivazes e fecundas, no Oriente e no Ocidente, e devem inspirar um novo humanismo (...) para responder eficazmente aos diversos desafios que nossas comunidades cristãs e nossa sociedade devem enfrentar”.

Segundo o Pontífice Emérito, desde os anos de sua juventude como teólogo, sua tese era de que o humanismo moderno, perdendo a referência em Deus e no seu amor, é incapaz de realizar a pessoa, levando à dramática desumanização da sociedade contemporânea. A renovação humana a ser buscada deverá se realizar a partir da crença de que na raiz de qualquer valor realmente humanizador está o reconhecimento do amor de Deus.

O que diz o Papa é o eixo central do humanismo cristão. Pessoalmente, eu acredito que a união dos cristãos e das Igrejas cristãs, num esforço ecumênico não somente em nível de pensamento, mas, principalmente, em nível de ação, certamente ampliará o caminho do humanismo, melhorando a vida da sociedade e da nossa Casa Comum. E o espírito de sinodalidade, em preparação para o Sínodo 2023, auxilia na convergência dos caminhos das diversas tradições cristãs na busca comum de um mundo mais humano, mais justo e mais fraterno. É o caminho da sinodalidade que precisamos seguir, buscando o que nos une, o que nos unifica, o que nos reúne, o que nos propicia o bem comum. E esta convergência de caminhos nós temos n’Aquele que faz todas as coisas convergirem – Jesus Cristo o Filho de Deus, o astro no Oriente, cuja luz nós vimos e estamos seguindo a fim de lhe prestar homenagem e difundir seus raios que dissipam as trevas do mal.

Além de rezarmos juntos, estamos partilhando nesses dias ecumênicos o que temos de mais significativo em nossa fé, no seguimento conjunto do Mestre Jesus Cristo: a busca da unidade, manifestada no respeito mútuo, no amor, na solidariedade, na ajuda humanitária. Mas também estamos partilhando a dor, o sofrimento, a perplexidade e indignação diante dos fatos atuais que são claras manifestações das trevas que não aceitam a luz do astro do Oriente, que é a luz da verdade, do bem, da beleza, do amor e da paz!

Permitam-me, mais uma vez, em nome do povo ucraniano, que vive uma época das mais dramáticas de sua história contemporânea, agradecer por todas as orações e manifestações de solidariedade e de ajuda humanitária. E aproveito a oportunidade para solicitar mais orações e ajuda aos ucranianos que precisarem das mãos amigas e fraternas. Sobretudo, peço orações e apoio para que a paz seja uma realidade na Ucrânia, na Europa e no mundo. Que a humanidade seja mais humana pela fé em Jesus Cristo e vivência de seu Evangelho!

Finalizo esta homilia com as palavras do Papa Francisco: “Vamos caminhar nessa semana de oração fixando o olhar em Jesus e estendendo as mãos para a oração e o desejo de paz. Pois na diversidade de dons precisamos sempre destacar ações para o reino de Deus e, na pluralidade de corações, a busca pela unidade no amor. É o amor que nos faz irmãos e irmãs e são pelas atitudes que damos sinais desse amor”.

Paz e bem a todos!

Dom Volodemer Koubetch

RETIRO DO APOSTOLADO EM PONTA GROSSA

Nos dias 24, 25 e 26 de junho de 2022, realizou-se o retiro do Movimento do Apostolado de Oração, em Ponta Grossa, na Casa de Oração Josaphata Hordashevskia, dirigido pela Equipe do Apostolado da Oração da Metropolia, sob a coordenação da Ir. Juliane Martinhuk, SMI, com a ajuda da Vice coordenadora Ir. Marta Anatólia Marinhak, ISJ e dos demais membros dirigentes, tendo a participação especial nas palestras do Pe. Samoel Hupolo.

No dia 24, às 19 horas, com o jantar, foram recepcionados os retirantes. Em seguida, os mesmos participaram do *Moleben* ao Sagrado Coração de Jesus e de um momento de adoração e *splikatsiya* conduzidos pelo Pe. Samoel.

No sábado, dia 25, na parte da manhã, a programação iniciou na capela com um canto ao Sagrado Coração de Jesus. Ir. Juliane falou sobre o Imaculado Coração de Maria. Foi feita a oração da manhã, fundamentada nas Doze Promessas e a Oração do Oferecimento. Dando continuidade, ela falou sobre a Festa de Pentecostes e disse que devemos pedir sempre a iluminação do Espírito Santo, pois o mesmo nos inspira as coisas boas, os Sete Dons. Cada membro recebeu um santinho com um dom, levando-o consigo para rezar e pedir a sua luz; também recebeu uma folha para descrever o que ele é, depositando-a depois numa caixinha aos pés de Jesus.

Passada a palavra ao palestrante Pe. Samoel, ele iniciou falando sobre as 12 Promessas do Sagrado Coração de Jesus. A partir dos textos de São João e São Mateus, refletiu sobre as chagas e tribulações de Jesus. Enfatizou o conselho de Jesus: *“Quem quiser ser meu discípulo renuncie a si mesmo, tome a sua cruz e siga-me”*. Citou São João da Cruz: *“Se quiser seguir, buscar verdadeiramente a Cristo, não busque Jesus sem a cruz. Devemos seguir as pegadas do mestre”*.

Prosseguindo, Pe. Samoel abordou o tema sinodalidade, fazendo um apelo para acolher o chamado e se colocar a caminho, caminhar junto, aprender com o coração de Jesus, seguir as suas pegadas. A reflexão foi encerrada com um canto. No retorno do intervalo, ele trabalhou com sete textos da Bíblia, onde estão contidas as palavras que Jesus disse quando estava na cruz.

Após o almoço, foi feita a Leitura Orante – Caça ao Tesouro. Essa leitura foi dividida em quatro momentos em que os participantes procuravam no local indicado as pistas para realizar a

leitura orante da Bíblia. As palavras chaves retiradas das leituras foram: porta, árvore, poço, vaso. No primeiro momento, foi feita a leitura; no segundo, a meditação; no terceiro, a oração contemplativa, e, finalizando, no quarto momento, cada um recebeu o compromisso de fazer algo concreto, vivenciar na vida pessoal aquilo que foi refletido comunitariamente.

A seguir, foi realizada pela Neli, integrante da equipe, a preparação para a confissão. Ela abordou a importância do Sacramento da Confissão, incentivando os membros do Movimento a divulgar a importância dos sacramentos na nossa vida, fazer a confissão frequente, pois através desse sacramento nos banhemos no sangue de Jesus, restauramos a graça santificante em nós. Com a leitura do texto de São João que conta a passagem da samaritana, a integrante da equipe Luciane dirigiu a reflexão fazendo o exame de consciência com todos. Pedindo para que fechassem os olhos e acompanhassem o áudio, ela ia relatando cada parte da passagem da samaritana e comparando com a nossa vida. Após a preparação, o padre estava atendendo as confissões enquanto os retirantes rezavam o terço.

Depois, todos foram divididos em cinco grupos para trabalhar a carta do Arcebispo Maior Dom Sviatoslav “A esperança para qual o Senhor nos chama”. Cada participante respondeu às perguntas para si mesmo: O que a Igreja espera de nós diante das dificuldades do mundo? O que Jesus faria se estivesse no nosso lugar?

No domingo, Ir. Juliane explicou o documento sobre a recriação do Apostolado da Oração “Um caminho com Jesus em disponibilidade apostólica”. Lembrando algumas datas históricas, ela enfatizou que o Movimento é uma Rede Mundial de Oração do Papa e consiste em colocar-nos interiormente disponíveis para a missão de Cristo, mostrando que Jesus é o caminho, a verdade e a vida. Ela lembrou que se trata de um movimento sólido, com várias âncoras que o sustentam: oferecimento diário, vida eucarística, devoção filial ao Sagrado Coração de Jesus, devoção a Nossa Senhora e ao Espírito Santo, viver e sentir com a Igreja. É uma escola do coração, que nos conduz a uma identificação com o pensar, querer e fazer de Jesus. Finalizou sua fala dando várias orientações práticas e concluiu com a frase: “*Não há lugar mais seguro que estar no Coração de Jesus*”.

Todos se dirigiram para a capela para a celebração da Divina Liturgia. Ao final, o Pe. Samoel fez a oração e bênção de envio dos retirantes. Foi feita a foto oficial e, em seguida, todos se dirigiram ao refeitório para o almoço com o qual se encerrou o evento.

Neli Terezinha Sobanski Costin

FESTA DO AGRICULTOR NA COLÔNIA MARCELINO

Num dia de inverno, mas aquecido pelo sol brilhante desde as primeiras horas, a recém-criada Paróquia Santíssima Trindade, na Colônia Marcelino, Município de São José dos Pinhais, alegrou-se em ser palco e protagonista de mais uma Festa do Agricultor numa rica e movimentada programação religiosa e cultural. A festividade faz parte do calendário oficial de eventos do município. É uma grande programação com estrutura completa para toda a família.

A Santa Missa no Rito Latino começou às 9 horas, foi presidida pelo Pe. Francisco de Assis e concelebrada pelo Pároco Neomir Doopiat Gasperin, que fez a introdução e saudou a assembleia. A celebração foi transmitida pela TV Evangelizar. Durante a homilia, o Pe. Francisco reconheceu Dom Volodemer, seu professor nos tempos de estudante de Filosofia na FASBAM, que estava fotografando na parte superior da igreja, e o saudou, pedindo a sua bênção. O pregador enfatizou o significado e a beleza do trabalho agrícola numa visão espiritual, que engrandece o contato com a terra, usando as melhores tecnologias, sempre com as bênçãos divinas.

Entre as autoridades, estava presente a Prefeita de São José dos Pinhais Sra. Nina Singer, o ex-Embaixador da Ucrânia no Brasil Rostyslav Tronenko e sua esposa Fabiana, o Deputado Federal Luciano Ducci, o Secretário do Planejamento do Estado do Paraná Valdemar Bernardo Jorge, no momento licenciado e várias outras autoridades civis e militares.

Após a Santa Missa, o Pe. Neomir fez a bênção das sementes e frutos, em ucraniano. Os dois Padres fizeram a bênção dos tratores e máquinas agrícolas dos agricultores. O Pe. Francisco benzia os equipamentos, interpretava e animava os presentes, a maioria de agricultores, fazendo-os sentirem a presença de Deus e o valor de seus bens, trabalhos e produtos.

Fotografando o ritual, Dom Volodemer deu uma palavrinha para a TV Evangelizar e também abençoou os maquinários por alguns minutos.

Como sempre, na Colônia Marcelino, o almoço festivo teve comida típica ucraniana. Havia muitas exposições de artesanato, produtos coloniais, instituições financeiras e industriais ligadas ao setor agrícola. Não podia faltarem espetáculos musicais com a dupla Alvaro & Daniel, Kaike Maia, Alyssa Liz e a dupla Aline & Thiago. A criançada teve seu espaço de diversões.

A Festa do Agricultor teve muitos patrocinadores e faz parte dos eventos da Rota das Colônias – roteiro da cidade que contempla o maior número de etnias: italianos, poloneses, ucranianos, portugueses e alemães. Mais de 50 propriedades compõem o roteiro, com atividades de produção de vinho, restaurantes, cafés coloniais, áreas de lazer e eventos, artesanato, flores e

produtos coloniais. A Rota das Colônias tem o intuito de preservar o meio ambiente e fortalecer o turismo rural da região. Essa rota possui um apelo forte ao campeirismo, mas também de empreendedorismo por meio dos vários eventos e propriedades ligadas ao cavalo e à produção agrícola: cabanhas, ranchos, haras, além de cavalgadas e eventos no estilo tradicionalista, com grupo de danças folclóricas gaúchas, diversos gaiteiros e violeiros existentes na região, os quais mantêm vivos os estilos campeiro, sertanejo e gaúcho. Fazem parte deste roteiro: Campina do Taquaral, Colônia Zacarias, Cachoeira, Campo Largo da Roseira, Campestre da Faxina, Faxina, Cotia, Agaraú e Colônia Marcelino.

A Colônia Marcelino levou São José dos Pinhais ao segundo lugar na posição nacional de produtores de camomila. A comunidade ucraniana tornou-se paróquia pelos seus inegáveis méritos, exerceu um papel central nessa conquista municipal. Os ucranianos atraíram o prestígio na região pela sua união, coragem, resiliência, espírito de luta, trabalho, religiosidade, amor pela cultura e também pelo seu organizado empreendedorismo. Com muito empenho e responsabilidade, a comunidade busca manter viva a tradição cultural e religiosa por meio de suas festas de igrejas, tendo como principal a Festa do Trigo, em janeiro, e no mês de julho, a Festa do Agricultor, realizada em parceria com a prefeitura municipal de São José dos Pinhais, sempre muito solícita com a comunidade.

Na visão do Pároco Pe. Neomir, os paroquianos da Colônia Marcelino são muito dedicados e religiosos. Não medem esforços em trabalhar pelo crescimento da comunidade e da igreja local. O Pároco destaca que verdadeiramente a Paróquia de Marcelino é uma Paróquia viva, que possui excelentes líderes leigos e que desde sua instalação realizou várias ações em prol da espiritualidade e fortalecimento na fé de seus paroquianos.

Superada a crise da pandemia do Covid-19, o Grupo Folclórico *Solveico* retomou seus ensaios e promete muito crescimento e vitalidade. Mesmo sendo muito nova, pela sua infraestrutura física (igreja arquitetônica e funcional, igreja antiga preservada pela própria comunidade e destinada a se tornar um museu étnico-histórico, casa de formação, residência das Irmãs Servas, colégio dirigido pelas Irmãs), dinâmica pastoral, cultural e agrícola, a Paróquia Santíssima Trindade já vem se destacando como referência no espaço da Metrópole Católica Ucraniana São João Batista.

Dom Volodemer Koubetch